

KOROŠKA KRONIKA

Izdaja Britanska obveščevalna služba. — Cena mesečno za tuzemstvo 2 S, v inozemstvo 5 S. — Posamezna številka 55 grošev.

Leto VI.

CELOVEC, 10. marca 1950

Številka 10

Otvoritev britanskega parlamenta

Resen govor britanskega kralja — prva resna debata o podržavljenju

Britanski kralj je imel ob priliki otvoritve novega britanskega parlamenta dne 6. marca t. l. prestolni govor. V govoru je kralj med drugim rekel poslanecem zgornje in spodnje zbornice, da je ponosen, ker je narod s svojo vztrajnostjo povečal industrijsko in poljedelsko proizvodnjo ter na ta način pomagal državi na poti do večjega blagostanja. Pri tej svoji nalogi je dobil narod pomembno pomoč s strani vlad in vseh narodov britanske družine narodov.

Mednarodno pomanjkanje dolarjev, ki ga občuti tudi britanska država, sta omilili s svojo velikodušno pomočjo Združene države in Kanada. Vendar bo treba novih naporov, da pride do izenačenja v prekomorski trgovini in treba bo posebno povečati dohodke iz Severne Amerike.

Britanska vlada bo še nadalje brezpogojno podpirala organizacijo za gospodarsko sodelovanje, ki bo izdelala nov evropski plačilni sestav. Vlada bo še nadalje z vsemi močmi podpirala organizacijo Združenih narodov, kajti svetovnega miru ni mogoče zagotoviti drugače, kakor s pomočjo uspešnega varnostnega sistema. Posebno bo vlada stremela za tem, da po Združenih narodih pomaga privedi vprašanje nadzorstva atomske sile do trajne rešitve, da bo tako omogočeno sestaviti pogodbo za zadostno nadzorstvo nad atomsko proizvodnjo.

Ministri britanske vlade bodo sodelovali z ministri drugih držav, ki so podpisale bruseljsko pogodbo in severnoatlantsko pogodbo. Tako bo vlada dala svoj delež k ojačenju obrambnih sredstev.

Gospodarske težkoče Vel. Britanije so še bolj pokazale, da je treba podvzeti nove napore za povečanje proizvodnje živil na lastnih tleh. Zato bo britanska vlada tudi v nadalje podvzela vse praktične ukrepe, da podpira kmetstvo prebivalstvo pri proizvodnji s pomočjo uspešnih sredstev. Ministri se bodo še nadalje trudili, da izvedejo načrte za izboljšanje preskrbe z vodo posebno v podeželskih področjih.

Glede vprašanja popolne zaposlitve je izjavil kralj, da so ministri predložili omejen zakonski načrt in ako bi bili potrebni pri rešitvi tega vprašanja nadaljni ukrepi, bodo ministri predložili nove predloge parlamentu.

Končno je rekel kralj v svojem prestolnem govoru, da bo britanska vlada podpirala gospodarski in socialni razvoj kolonialnih ozemelj.

Konzervativna opozicija je že v torek začela z napadom proti laburistični večini. Vodja opozicije, Winston Churchill, je namreč predložil dva predloga glede spremembe prestolnega govora. V teh predlogih izraža opozicija obžalovanje, da ni bilo v prestolnem govoru niti besede o železarski in jeklarski industriji in nobenih opomb glede zadostnih ukrepov za omiljenje stanovanjske stiske.

V debati o govoru je izjavil Attlee, da namerava njegova vlada izvesti podržavljenje jeklarske industrije, s čemer je sprostil napad konzervativcev.

Tito ne misli prositi Stalina

Na predvolivnem zborovanju v Splitu, kjer se je zbralo po uradnih jugoslovanskih poročilih okrog 80.000 zborovalcev, je govoril tudi predsednik jugoslovanske vlade, maršal Tito.

V svojem govoru je Tito predvsem poudarjal, da so v zvezi z njegovim govorom, ki ga je imel pred štirinajstimi dnevi v Titovem Užicu, nastale govorice, da bo poizkušala Jugoslavija poravnati svoj spor s Sovjetsko zvezo. V nasprotju s temi govoricami je poudaril Tito, da ni Jugoslavija začela spora s Sovjetsko zvezo. Ako torej kdo želi razgovor zaradi pomirjenja, to gotovo ni Jugoslavija.

Nadalje je Tito v svojem govoru dejal, da so v zadnjem času Jugoslavijo tako često in v taki meri klevetali, da se morajo oni, ki so za te klevete odgovorni, najprej opravičiti. Šele nato bi mogli klevetniki misliti na pogajanja z Ju-

Izjave generala Robertsona

Britanski visoki komisar v Nemčiji, general Robertson, je posvaril včeraj radi nemirov v bivših tvornicah Herman-Göring Nemce, da takšna dejanja in nasilje ter protesti, ki kršijo mir, nemški stvari lahko samo škodujejo. Rekel je, da je bil pripravljen proučiti prošnje za opustitev demontaže nekaterih strojev, „toda“, je rekel general, „nimam namena biti popustljiv, če se z nami slabo ravna. Nedvoumno bi rad izjavil, da kaj takega ne bomo trpeli.“ General Robertson je nato rekel, da bodo policijske čete varovale delavce, ki demontirajo stroje. Glede tega, zakaj delavci niso hoteli izvesti svoje naloge, bo pa uvedel preiskavo.

General Robertson je nato podal izjavo glede Nemcev, katere je Poljska

izgnala v Nemčijo in rekel, da je sklep, zabraniti tem vstop v zapadno Nemčijo, obžalovanja vreden, toda popolnoma nemogoče je najti za 200 do 400 tisoč ljudi delo in stanovanje. Postopek poljske vlade pa jasno kaže poizkus, kako motiti gospodarsko življenje v zapadni Nemčiji.

General Robertson je nato obljubil popolno podporo Velike Britanije predlogu ameriškega visokega komisarja, da naj se vršijo v vsej Nemčiji svobodne volitve za združitev nemškega naroda.

Vincent Auriol na obisku v Veliki Britaniji

V torek je prispel v London na tridnevni obisk predsednik Francije, Vincent Auriol. Ob prihodu v Veliko Britanijo sta ga pozdravila glučesterski vojvoda in imenu britanskega kralja in kraljice ter francoski veleposlanik v Veliki Britaniji. Francoski gostje so se podali nato s posebnim vlakom v London, kjer jih je sprejel na slavnostno okrašenem kolodvoru Viktorija angleški kralj in jih pozdravil v francoskem jeziku. Po pozdravu so se odpeljali v kraljevsko palačo.

Pri veliki državni pojedini, ki se je vršila v plesni dvorani kraljevske palače, na čast francoskega predsednika, je govoril kralj Jurij o močnih prijateljskih vezeh med Francijo in Veliko Britanijo in o bodočem razvoju odnošajev med tema dvema državama.

Predsednik francoske republike Vincent Auriol je v svojem odgovoru poudaril, da sta sreča in mir narodov v veliki meri odvisna od tega, če med seboj sodelujejo.

Nova pogajanja za Avstrijsko mirovno pogodbo 26. aprila

Zahodne sile bodo zahtevale poročilo o napredovanju avstrijsko-sovjetskih razgovorov

Na 251. sestanku namestnikov zunanjih ministrov USA, Velike Britanije, Francije in Sovjetske zveze, ki sestavljajo osnutek mirovne pogodbe za Avstrijo, so se predstavniki zahodnih velesil ponovno trudili, da bi dosegli sporazum o 5 členih, o katerih se še niso sporazumeli. Ker pa sovjetski predstavnik ni hotel pristati, so odložili prihodnji sestanek do 26. aprila. Sovjetski predstavnik vztraja na stališču, da so tudi ostali členi, o katerih se še niso sporazumeli, odvisni od člena 48B, ki zadeva plačilo dobrin in uslug, katere je Avstrija prejela po osvoboditvi od Sovjetske zveze.

Pred koncem meseca marca bodo Združene države, Velika Britanija in Francija zahtevale poročilo o napredovanju pogajanj med Avstrijo in Sovjetsko zvezo, zaradi katerih je prišlo do zastojanja pri sestavljanju mirovne pogodbe za Avstrijo.

Dr. Fuchs obsojen

Kazensko sodišče v Londonu je obsodilo pretekli teden Dr. Klaus Fuchsa, načelnika oddelka za teoretično fiziko na angleškem zavodu za raziskovanje atomske energije v Harwel Berkusu. Sodišče ga je kaznovalo z najvišjo kaznijo, 14 let ječe. Obtožen je bil, da je dal neki tuji velesili podatke, ki so posredno ali neposredno koristni sovražniku, kar pa ogroža varnost in koristi države.

Angleški list „Daly Telegraph“ razpravlja o obsodbi in pravi, da je imel dr. Fuchs srečo, ker ni storil svojega

zločina v kaki komunistični državi in se sprašuje, kako je mogel tak inteligenten človek vkljub prisegi, ki jo je položil, sedem let izdajati skrivnosti. Ob koncu pravi, da je postal dr. Fuchs nemiren, ko je videl razliko med komunistično nemoralnostjo in moralno v nekomunističnem svetu. Ta je prav gotovo napravila naj velik vtis, toda žal prepozno. „Iz vsega tega moramo povzeti nauk, dr. Fuchsov primer je bil komaj nekaj bolj jasan in razburljiv dokaz, kako uničujoče vpliva komunizem na človekovo mišljenje.“

Namestnik ameriškega zunanjega ministra, Reber, je dejal, da se ne bodo zadovoljili samo z izjavo, da ne morejo poročati nič novega, ampak bodo zahtevali poročilo o napredovanju pogajanj. Reber je nadalje dejal, da napravljajo ta dolgotrajna pogajanja zaradi razmeroma majhnih zneskov vtis, da se z njimi okoriščajajo v namenu preprečiti napredovanje pri sestavljanju avstrijske mirovne pogodbe. „Točna obvestila Sovjetov o pogajanjih bi bila najboljši dokaz, da želijo njih napredovanje.“ Predlagal je nadalje, naj bi tudi od avstrijske vlade zahtevali poročilo o dunajskih pogajanjih.

Kot se je šele sedaj izvedlo, je 10. februarja avstrijska zvezna vlada izročila v Moskvi noto, v kateri izraža željo po napredku v pogajanjih za državno pogodbo. Sovjetska vlada je na to noto odgovorila, da ni ona kriva zavlačevanj, ni pa mogla navesti vzroka, zakaj že več tednov čaka z odgovorom na vprašanje glede avstrijskih dolgov.

Dodatno ameriško posojilo Jugoslaviji

Ameriška izvozna in uvozna banka je dovolila Jugoslaviji dodatno posojilo v znesku 20 milijonov dolarjev. To posojilo sledi prvotnemu posojilu 20 milijonov dolarjev v septembru 1949.

Od septemberskega posojila je dobila Jugoslavija 15 milijonov dolarjev za nakup glavne opreme in materiala za obnovo neželeznih rudnikov in pripadajočih industrij. Kot glavna proizvodnjalka boksita, živega srebra, bakra, svinca, cinka in drugih neželeznih kovin je Jugoslavija zaprosila za posojilo, s katerim bi lahko povečala svoj izvoz v Združene države in ostale države s trdno valuto. Jugoslavija mora vse te naprave in material kupiti v Združenih državah. Ostalih pet milijonov dolarjev od prvega posojila bodo uporabila druga jugoslovanska izvozna podjetja za nakup drugega ameriškega industrijskega materiala.

V decembru in januarju je Jugoslavija zaprosila za nadaljnjo pomoč. Na podlagi teh prošenj je banka odobrila novo posojilo v znesku 20 milijonov dolarjev.

Posojilo je razpoloživo do 30. marca 1951, obresti so tri in pol odstotne, in ga je treba vrniti v štirinajstih polletnih obrokih, začeti v letu 1954.

Ni tiskovni konferenci, ki je sledila

Politični pregled

ZIVAHNA AMERIŠKA BORBA PROTI SOVJETSKIM KONCENTRACIJSKIM TABORIŠČEM

V Združenih državah se sedaj razvija živahna kampanja, da se začne preiskava o sovjetskih koncentracijskih taboriščih in da se pomaga žrtvam teh taborišč.

Ta boj vodi znani raziskovalec, admiral Byrd. V njem sodeluje cela vrsta odličnih osebnosti, kakor n. pr. bivši zunanji minister Združenih držav Sumner Welles, podpredsednik ameriške delavske zveze Matthew Woll, sloviti pisatelj in filozof John Dewey, bivši ameriški poslanik na Poljskem Arthur Bliss Lane, znani izdajatelj časopisov Mark Ethridge in gledališki igralec Norman Thomas.

28. februarja je bila ena cela stran lista „New York Times“ posvečena pozivu Amerikancem, naj bodo solidarni z begunci iz dežel za železno zaveso v boju proti sovjetskim taboriščem in naj pomagajo žrtvam teh taborišč.

Poziv vsebuje poslanico ameriškemu narodu, ki jo je napisal admiral Byrd. Admiral pravi, da se nahajamo pred mednarodnim zločinom in da je treba to jasno poudariti. List prinaša tudi znani poziv človeštvu, ki ga je spisal sloviti francoski častnik Rousset, ki sedaj potuje po Evropi z namenom, da organizira mednarodno preiskovalno komisijo za proučitev sovjetskih taborišč.

List prinaša tudi Trumanovo izjavo, da Sovjeti držijo v koncentracijskih taboriščih 16 milijonov brezupnih človeških bitij. Objavlja tudi izjave beguncev, iz katerih je razvidno, da je število žrtev v sovjetskih taboriščih veliko večje, kakor tisto vseh drugih taborišč, vključivši tudi nemška koncentracijska taborišča.

VREDNOTENJE SOVJETSKEGA RUBLJA

Londonski „Times“ razpravlja, v kakšnem položaju so se znašle sovjetske podložniške države, sedaj ko je Sovjetska zveza prevrednotila rubelj. Med drugim pravi:

„Vrednost sovjetskega rublja — ki je bila že doslej previsoka — je s sedanjim odlomkom še porasla. Zahodni svet bo s tem kaj malo prizadet. Dražji rubelj bo k večjemu povečal zahodnjakom življenjske stroške v Moskvi, toda vsi gospodarski posli, katere koli zahodne države bodo morali imeti za podlago dolar ali funt šterling, kajti nobena zahodna vlada se ne bo ozirala na rubelj, ki ima tako pretirano visoko ceno. Medtem, ko je dejanska vrednost rublja v sorazmerju 60 do 100 rubljev za en funt šterling, ponuja Moskva po menjalnem tečaju za funt šterling le 11,2 rublja. Najhujše bodo občutile prevrednotenje sovjetskega denarja vzhodnoevropske države, ki so tesno povezane s sovjetskim gospodarstvom. Že v preteklosti so bile sovjetske cene za te države visoke in sedaj, čeprav so svoj denar prevrednotile, jim ne bo težko ugotoviti, da Sovjetska zveza plačuje manj za dobrine, ki jih kupi od njih, z ozirom na to, da se je vrednost rublja dvignila, medtem ko zahteva, da one plačajo več za uvoženo blago iz Sovjetske zveze.“

ANGLEŠKA ZUNANJA POLITIKA

„Daily Herald“ piše o angleški zunanji politiki.

„V nekaterih krogih v tujini imajo vtis, predvsem v Franciji in Združenih državah — da bodo sedanje volitve oslabile angleško zunanjo politiko. Menijo, da bosta sedaj vlada in zunanji minister pomišljala, preden se bosta odločila za kakšno potezo ter bosta odlašala z ukrepi. Težko je verjeti takemu presojanju. In prav gotovo je ta zaključek brez podlage.“

Laburistična vlada je prevzela vodstvo države in zato je tudi odgovorna kot vsaka državna vlada. Ministrski predsednik Attlee in njegovi ministri nimajo niti najmanjšega namena izogibati se svojih odgovornosti. Zunanjo politiko bodo izvajali po istih smernicah in v istem duhu kot v preteklih petih letih. Nič se ni zgodilo, kar naj bi opravičilo katero koli spremembo. Politika bo šla v glavnem isto pot kot poprej. Razvijala se bo tako, kot bodo okoliščine zahte-

vale. Vlada bo odločala brez pomislekov.

Mnenje, da lahko zunanji minister govori z vso avtoriteto samo, če ima njegova stranka veliko večino v parlamentu, je smešno. Če bi tako mnenje sprejeli, bi to privedlo lahko do zelo škodljivega položaja. Angleški zunanji minister je glas Velike Britanije, pa naj govori s tujimi veleposlaniki ali na konferencah. In govori z oblastjo, ki mu daje pravico, da sklone kateri koli sporazum, če mu je to mogoče. V kolikor se nanaša na zunanje zadeve je sorazmerno vladne večine popolnoma brezpomembno, kajti britanska vlada je vlada Njegovga Veličanstva v Združenem kraljestvu.“

2,6 MILIJARD ZA ZATIRANJE BREZPOSELNOSTI

Dohodki v šilingih iz Marshallovega načrta za leto 1950, ki znašajo 2,6 milijard šilingov, bodo uporabljeni za zatiranje brezposelnosti. 500 milj. bo dobilo energijsko gospodarstvo, 400 milj. železarska industrija, 400 milj. državne železnice, 80 milj. pošta, 80 milj. premo- govna industrija. Ostanek pa bo uporabljen za zasebno industrijo, cestna dela, kmetijstvo in izredne proračunske izdatke.

STAVKA RUDARJEV V USA KONČANA

Preteklo nedeljo je prišlo do sporazuma v vprašanju stavke rudarjev, na podlagi katerega so v ponedeljek stavkujoči rudarji, 372.000 po številu, zopet pričeli z delom. Rudarji dobijo dnevno povišico mezd za 70 centov.

RAZLASTITEV CERKVENIH POSESTEV NA POLJSKEM

Poljski ministrski predsednik Cyrankiewicz je predložil parlamentu osnutek zakona, ki pooblašča vlado, da prevzame v last države vso zemljiško lastnino Cerkve in vseh verskih organizacij na Poljskem.

Vendar pa osnutek zakona začasno še predvideva, da vlada ne prevzame v državno last cerkvena posestva, posestva župnij in raznih cerkvenih in verskih organizacij, ki obsegajo manj kakor 250 jutrov (okrog 100 hektarjev).

Osnutek zakona je poljski parlament po kratki razpravi brez spremembe soglasno odobril in stopi zakon takoj v veljavo.

ŠPORT

VI. MEDNARODNE SKAKALNE TEKME NA SATNIŠKI SKAKALNICI

Najevečja zimska športna prireditel, ki se je vršila letos na Koroškem, je bila preteklo nedeljo na Satniški skakalnici v bližini Celovca. Razgovor celovških prebivalcev je bil največ o skokih, ki se bodo vršili v nedeljo in kdo bo prvi. Preko 7000 gledalcev se je zbralo pri glavnih tekmah pod skakalnico in so nervozno čakali pričetka. Tekmovanja so se udeležili Jugoslovani, Nemci, en Italijan in domači skakalci. Zastopniki Jugoslavije so pokazali mnogo znanja — ter so navdušili gledalce s svojo krasno držo in sigurnim doskokom, ter jim je tudi uspelo osvojiti prvo in drugo mesto. Od domačih skakalcev je zelo presenetil Ligi Kostner, ki je po 15 letih preskočil rekord Norvežana Larsen Urhahla za pol metra in s tem postavil novi rekord skakalnice s 57,5 m.

Rezultati skokov v konkurenci so: 1. Gašperšič (Jug.) 45,5, 47, 55 m; ocena 324,4; 2. Pribošek (Jug.) 46, 47,5, 52,5 m; ocena 319,2; 3. Hadniger (Kor.) 47,5, 48,5; 52 m; ocena 316; 4. Brandtner (Nem.) 45,5, 48, 51,5 m; ocena 310,7; 5. Moser (Kor.) 44,5, 46,5, 51 m; ocena 308,9; 6. Razboršek (Jug.) 43, 44,5, 49 m; ocena 307,6; 7. Ziehner (Nem.) 44,5, 47, 52,5 m; ocena 306,5; 8. Bildstein (Kor.) 43, 44,5, 49 m; ocena 300,9; 9. Brugger (Kor.) 46, 46,5, 50,5 m; ocena 299,9; 10. Doujak (Kor.) 44,5, 46,5, 52 m; ocena 297,3.

Tudi v moštvenem razporedu je 1. Jugoslavija, 2. Avstrija in 3. Nemčija.

Sovjetsko kitajska pogajanja

(Mednarodni komentar W. N. Ewerja)

Značaj razgovorov za sovjetsko-kitajsko pogodbo je v določenem smislu bolj važen kot vsebina pogodbe same. Vprašanje ni obstojalo toliko v tem, da se sklone zveza med dvema solidarnima vladama, kot v tem, da se zaključi pogodba, v kateri je očitno hotel vsakdo doseči čim več in dati čim manj.

Mao Tse Tung je odpotoval v Moskvo z dvema glavnima smotroma; najprej je hotel doseči revizijo „krivične“ pogodbe, katero je Stalin vsilil Čangajšku v letu 1945; nadalje pa si je hotel zagotoviti veliko posojilo ali velike kredite. Pri tem je važno, da ni niti popolnoma uspel, niti popolnoma propadel; uspel je do polovice, kar lahko dokazuje samo to, da so pogajanja bila trda in da je končno prišlo do kompromisa.

Mislili bi, da bo Stalin brez obotavljanja radevolje pripravljen odstopiti komunistični Kitajski tiste „starodavne pravice Rusije“, ki jih je izsilil ruski car od kitajskega cesarja in glede katerih je on svoječasno vztrajal, da jih dobi kot plačilo za svojo zvezo z zavezniki v vojni proti japonskemu imperializmu. Verjetno je mislil tudi Mao tako.

Mislili bi, da bo Stalin radevolje nudil novi komunistični državi močno gospodarsko pomoč, ki jo bo črpal iz obširnih virov in naraščajoče produkcije Sovjetske zveze. Verjetno je mislil tako tudi Mao, katerega je očitno preslepila slavljenja gospodarska sila Sovjetov.

Stvar se pa ni odvijala tako. Jasno je, da Mao ni našel Stalina velikodušnega. Finančna podpora, ki jo hoče dati Sovjetska zveza Kitajski, je tako neznatna, da je že smešna; 60 milijonov dolarjev letno skozi pet let. To pa ni nikako darilo, temveč obrestno posojilo, ki mora biti vrnjeno v desetih letih. Težko da ni Mao primerjal ruske varčnosti z ameriško velikodušnostjo. Vprašanje je, na kak način je Stalin opravičeval tako varčevanje: Ali je mogoče priznal, da gospodarski položaj Sovjetske zveze nikakor ni tako dober, kot to trobi njegova propaganda? Ali se je mogoče branil s tem, da Sovjetska zveza ne more dati več ali da sploh ne more dati ničesar? Vse to je moralo biti precej težavno.

Vendar daje Sovjetska zveza vseeno neko darilo. Kitajski bo odstopila svojo

zahtevo do polovice industrij, ki so jih imeli Japonci v Mandžuriji. Toda teh industrij bi Sovjeti sploh ne smeli zaseči. Tudi niso znani pogoji tega prenosa; ti pogoji so določeni v pismih, ki sta jih izmenjala Višinski in Ču En Lai, ki niso bila objavljena in morajo pač že biti razlogi, da jih skrivajo pred kitajskim narodom. Toda ne glede na to: kaj so storili z ogromnimi količinami materiala, katerega so odpeljali Sovjeti iz Mandžurije kot „vojni plen“? Ali ga bodo obdržali v svojih rokah ali pa ga bodo spet prodali Kitajski v smislu sporazuma glede posojila? Čudno je tudi, da je seznam materiala, ki ga je pripravljena Sovjetska zveza dobaviti Kitajski, popolnoma enak seznamu materiala, ki so ga odpeljali iz Mandžurije.

Isto lahko rečemo v Port Arthurju in železnici Čang-Čun. Po pravici, po duhu tovarštva in po „leninističnih načelih“ bi pač človek mislil, da morajo mesto in železnico brez nadaljnjih težav takoj vrniti Kitajski. Nedvomno je Mao Tse Tung to zahteval kot svojo pravico. Toda očitno Stalin s tem ni bil zadovoljen in je odklonil; težko je, da bi mogel odkrito odkloniti, toda težko je, da bi bil pripravljen takoj izročiti. Pristal je le na to, (pač verjetno po utrudljivih pogajanjih), da je obljubil vrnitev v treh letih. Je to neke vrste menica in lahko bo najti tisoč izgovorov, da je ne bo potrebno plačati ob zapadlosti.

Slika je izredna. Stalin se je očitno žilavo pogajal z Maom in je popustil čim manj mogoče. Kako naj si razlagamo to čudno ponašanje, tako različno od velikodušja, ki ga je Mao upal najti v Moskvi? Med drugim je nedvomno, da so Stalin in njegovi tovariši pri pogajanjih že po svojem značaju vse kaj drugega kot velikodušni, pač nedostopni in pohlepni. Nadalje ni dvoma, da Stalin, ki že po svoji naravi ne zaupa nikomur, ne zaupa tudi v Mao Tse Tungu in ga hoče držati na vajetih; najboljši način zato je nadaljnja zasedba Port Arthurja za tri leta. Vse to izgleda kot izredno kratkoviden izgovor; Mao je pač našel pri sovjetskih voditeljev v Moskvi tako duševno razpoloženje, da se je vrnil v Peking navidezno zadovoljen, v svoji notranjosti pa je moral občutiti poniženje, razočaranje in tudi nekoliko jeze.

Arsenal—Aston Villa. Arsenal bi moral po tabeli premagati Aston Villa — toda Aston Villa je že dostikrat prese- netil. Tip: x/1.

Novara—Lazio. Lazio je absoluten favorit. Tip: 2/2.

Švica B—Avstrija B. Moštvi se bosta sestali v Švici ter imajo Švicarji prednost prostora — toda po našem mnenju bo tudi drugo moštvo Avstrije zmagalo ali igralo vsaj neodločeno. Tip: 2/1.

Mödling—St. Pölten. Mödling je na lestvici za moštvom St. Pölten, toda igra se na igrišču Mödlinga, kjer so oni zelo nevarni. Tip: 1/x.

Baden—Ternitz. Obe moštvi sta približno enako močni, zato tudi mi ne moremo kaj točnega povedati. Tip: 1/2.

Zistersdorf—Austria Brunn. Obe moštvi sta v spodnjem delu lestvice. Zistersdorf je zelo požrtvovalno moštvo; Avstrija Brunn je boljše tehnično, toda ni nevarno. Tip: 1/x.

Sparta Linz—Westbahn Linz. Po tabeli pripada zmaga Sparti toda presenečenje ni izključeno. Tip: 1/x.

Urfahr—Admira Linz. Urfahr je favorit — toda Admira se je zadnji čas zelo zboljšala. Tip: x/1.

Juventus—Torino. Juventus se smatra kot splošni favorit, ter je tudi na prvem mestu. Tip: 1/1.

Milano—Internationale. Milano ima prednost igrišča in tudi položaj v lestvici. Presenečenje ni izključeno. Tip: 1/1.

Slavia Praga—Bratislava. Čeravno se vrši tekma v Pragi, ima Bratislava prednost. Možna pa je tudi zmaga Slavije. Tip: 2/1.

Liverpool—Wolverhampton. V Angliji je treba biti previden — zmaga lahko eno ali drugo moštvo. Mi dajemo prednost prvemu. Tip: 1/x.

Altturn—WAC (Rokomet). Točne moči moštev nam še niso znane — tipa- mo po občutku. Tip: 1/x. (Joko).

Razgled

SMUČARSKI SKAKALNI TEDEN V OBERSDORFU (Nemčija)

Na mednarodnih skakalnih tekmah v Obersdorfu — so bili postavljeni novi svetovni rekordi, ki so se vsak dan izboljšali, dokler ni postavil Šved Dan Netzel končno fantastično daljino 135 m. V skupni oceni je zmagal Sepp Weiler (Nem.) povprečno s 127,2 m, drugi je Däscher (Švica) 125,8 m in tretji Dan Netzel s 124,8 m.

ŠPORT TOTO

Na željo naših cenjenih bralcev — bomo v bodoče bolj obširno poročali o kakovosti klubov, ki igrajo v šport-toto lestvici. Upamo, da vam bomo s tem pomagali.

V 20. kolu šport-tota je od 937.300 udeležencev bilo 191 dvanajstk, ki so dobile po 2436 š; 8045 ednajstk po 57,50 š in 57.038 desetak po 9 š.

22. kolo šport-tota bo pa posebno zanimivo, ker zopet igrajo klubi Italije, Anglije in še ČSR. Od ostalih tekem bo najbolj zanimivo tipati tekmo reprezentance Avstrije proti Švici. Podajamo vam naše mnenje o klubih ter tudi naš tip.

Avstrija—Švica. V zadnjih dveh letih je obakrat zmagala Avstrija — toda kljub temu ne smemo podcenjevati Švicarskega moštva. Tekma se bo vršila na Dunaju. Tip: 1/1.

Manchester United—Blackpool. Moštvo Manchesterja je boljše in ima tudi prednost igrišča. Tip: 1/1.

Ali je verjetna vojna med Sovjetsko zvezo in USA?

Svetovalec ameriškega zunanjega ministrstva in načelnik oddelka za pripravljanje političnih načrtov v letih 1948/49, George Kennan, je napisal za znano ameriško revijo „Readers Digest“ članek, v katerem razpravlja, če je verjetno, da pride v sedanjem času do vojne med Sovjetsko zvezo in zahodnimi velesilami, ali ne. V Ameriki so sprejeli ta Kennanov članek z velikim zanimanjem. Ameriško zunanje ministrstvo je izjavilo, da ga je pisatelj pripravil v dovoljenju zunanjega ministra Deana Achesona. Kennan si je v članku postavil pet vprašanj, na katera odgovarja:

1. Ali pripravljajo Sovjeti vojno proti nam?

Res je, da je Lenin zapisal: „Ni si mogoče misliti, da bi lahko sovjetska republika dolgo časa živela z ramo ob rami z imperialističnimi državami. Eden ali drugi mora končno zmagati. Preden pa bo do tega prišlo, je neizbežna cela vrsta strašnih sporov med sovjetsko republiko in meščanskimi državami.“

Vendar pa sedanja stalinistična doktrina ne zahteva vojne. Nasprotno, Stalin celo uči, da se bo kapitalizem morda zrušil pretežno zaradi lastne teže.

Nastane pa tu še drugo vprašanje. Poleg tega, da mora sovjetski režim popravljati škodo, ki jo je prizadejala druga svetovna vojna, pa imajo Sovjeti veliko dela in z največjo resnostjo skušajo izpopolniti načrt, po katerem naj bi Sovjetska zveza postala močna in procvitajoča industrijska država. Preteklo bo več let, preden bodo Sovjeti mogli dokončati nekatere osnovne točke tega svojega programa. Druga svetovna vojna je premaknila ves industrijski načrt skoraj za deset let nazaj. Nova vojna bi prav gotovo prinesla nov resen zastoj v te sovjetske napore. Zato je kaj malo verjetno, da bi Sovjeti sedaj pripravljali v kratkem času nov vojaški napad na zahodni svet.

Nato si Kennan postavlja drugo vprašanje v zvezi s sovjetskim odkritjem atomske bombe.

2. Kako pa vpliva na ta položaj sovjetsko odkritje atomskih orožij?

Po dokazih, ki jih imamo danes na razpolago, sovjetska iznajdba atomske bombe ne vpliva mnogo na sedanji položaj.

Ena sama bomba ne zadostuje, da bi z njo Sovjeti ohranili veliko industrijsko državo. Pač pa bi ena bomba lahko zbrisala s površja zemlje naše narodne značilnosti in svetišča. V preteklosti so napadalci na splošno upali, da bo njihova domovina lahko ostala sorazmerno nepoškodovana in daleč proč od bitke, na katero so odhajali. Če pa danes pričnete uporabljati atomsko bombo za napade na civilna in industrijska središča in če ima tudi vaš nasprotnik atomske bombe in letala, postane to upanje zelo medlo.

V današnjem svetu z atomskim orožjem je postala totalna vojna mnogo bolj samomorilna za napadalca samega. In obla-tniki v Kremlju se v nasprotju s Hitlerjem in Japonci kaj malo navdušeni za samomor.

3. Ali je vojna možna?

Vojna je vsakogar možna. Vendar pa privedejo do tega koraka različni vzroki.

a) Vojne lahko nastanejo čisto slučajno tudi, če si jih nasprotniki najmanj želijo. Vedno je nevarno, da se zgodi kak incident.

b) Do vojne pa bi lahko prišlo tudi zaradi tega, ker bi Sovjeti utegnili mi-

sliti, da jih hoče kdo napasti. Vendar pa je ta trditev, da je zunanji svet sovražen, goljufiv in grozeč, bistveno važna, zato da se lahko sovjetska tajna policija drži na položajih ter ohrani vso oblast v državi v svojih rokah. Sovjetski voditelji bi storili vse, kar bi mogli, samo da bi lahko še nadalje vztrajali pri tej trditvi ne glede na resnični položaj.

c) Vendar pa je to razčlenjenje prav tako lahko zmotno kakor vsaka druga analiza glede bodočega razvoja mednarodnih zadev.

To so vsi vzroki, po katerih moramo sklepati, da je vojna možna. Vendar pa niti eden izmed njih niti vsi skupaj niso takšni, da bi morali misliti, da je vojna v doglednem času verjetna.

Četrto vprašanje se glasi: „Kje mora v teh okoliščinah ležati poudarek ameriške politike z ozirom na komunistično nevarnost?“

Ta poudarek mora biti v stalni močni in upanjapolni zunanji politiki, ki odločno zavrača vse mračnjastvo glede bodoče vojne ter si postavlja za cilj živo in odločno zasledovanje vsake možnosti za rešitev mednarodnih sporazumov.

Odkar se je končala druga svetovna vojna, so imeli Sovjeti v svojem resničnem programu edino le politično ekspanzijo. V tem času si ni sovjetska vlada prisvojila niti ene pedi zemlje z nezakonitim vojaškim napadom. Sovjeti imajo namreč lažja, cenejša in mnogo manj tvegana sredstva za razširjenje svoje moči, kot pa je napadalna vojna. Nadaljevati moramo z našo politiko, da vplivamo s svojo močjo na ravnotežje sil povsod, kjer koli so sorazmerno dobri izgledi, da bomo s tem učinkovito preprečili nadaljnje širjenje moči mednarodnega komunizma.

Da bi skušali skleniti nek splošen sporazum s sovjetskimi voditelji, res ni edina druga možnost. Sporazum bi bil vreden točno toliko, kolikršno vrednost bi mu ob vsakem danem trenutku dajala svetovna moč.

5) Od česa je torej odvisna naša narodna varnost v prihodnji dobi?

Na to vprašanje odgovarja Kennan s štirimi točkami:

Prvič je naša varnost odvisna od tega, da si zagotovimo, da bo vsak vojaški

napad ostal neverjeten, če že ne nemo-goč. Še nadalje moramo obdržati tak vojaški položaj, da bo vsak napad na nas — kot je nekoč dejal Theodore Roosevelt — predraga in prenevarna igra, v katero bi se kdor koli podal.

Drugič temelji naša varnost na zave-sti, da bo pogum naših zaveznikov v njihovem političnem odporu proti moskovskemu komunističnemu pritisku v veliki meri odvisen od tega, v koliko se bodo še nadalje čutili varne v vojaškem oziru. Zato dajmo tem zaveznikom za-gotovilo, da smo trdno z njimi.

Tretjič pa je naša varnost odvisna od tega, kakšne razmere so pri nas doma. Malo Američanov se zaveda, kako ne-zaupno in pazljivo tehta zunanji svet naše domače zadeve in kako dobro vpli-va na naše prijatelje in naše sovražnike ugotovitev, da se resno bavimo s proble-mi naše lastne družbe.

Četrth, naša varnost sloni na tem, da še nadalje ravnamo z drugimi v duhu pravičnosti in dobre volje, s čemer nam bo omogočeno, da tudi mi malo prispe-vamo k splošnemu mirnemu sodelova-nju po vsem svetu.

AMERISKA MLADINA BO PROSLA-VILA TEDEN „KROŽKA 4 H“

Več kot milijon kmečkih fantov in deklet po vseh Združenih državah bo proslavilo teden krožka „4-H“, ki se je pričel 4. marca. Kmečka mladina bo pokazala v tem tednu svoje znanje in spret-nost, ki si ju je pridobila v preteklem letu.

Ta mladina, ki je včlanjena v približno 85.000 krožkih „4-H“, bo s pripravo posebnih izložb, govor in radijskimi ter televizijskimi oddajami pokazala uspehe, ki jih je dosegla z načrtom — uči se z delom. — Ta načrt izvaja poljedelsko ministrstvo z mladino od 10. do 21. leta.

Ime krožek „4 H“ prihaja od besed head, heart, hands in health — glava, srce, roke in zdravje. Krožki vzpodbujajo svoje člane, naj se udeležujejo pri kme-tijskem in domačem delu, naj se učijo, kako postati boljši državljani, da se se-znanijo s parlamentarnim postopkom in da se zavedajo odgovornosti, ki jih na-laga delo za druge in delo z drugimi do-ma in v tujini.

Važno opozorilo radio-poslušalcem

(Nove valovne dolžine)

Mednarodna konferenca v Kopenha-gnu je sklenila, da stopijo dne 15. mar-ca t. l. ob tretji uri zjutraj v veljavo nove valovne dolžine za vse radijske oddaje. Ta sporazum v Kopenhagnu so odobrile in že tudi podpisale skoraj vse države. Nekatere države — med njimi tudi Avstrija — sicer za enkrat tega dogovora še niso podpisale, ker z dode-ljenimi jim valovnimi dolžinami niso za-dovoljne, vendar pa bodo končno mora-le gotovo tudi ta dogovor izpolnjevati.

Pri dodelitvi valovnih dolžin avstrij-skim radio-oddajnim postajam namreč v Kopenhagnu niso vpoštevali, da je Avstrija v glavnem hribovita, to je alp-ska dežela. Zato so tudi nove valovne dolžine za avstrijske oddajnike v glav-nem slabše kakor pa so bile do sedaj. To se pravi z drugimi besedami, da bodo avstrijski poslušalci radia sedaj še slabše slišali svoje postaje kakor pa do sedaj. To velja zlasti za one poslušalce

radia, ki imajo stare radijske aparate.

Seveda zaradi spremenjenih valovnih dolžin ni treba, da bi morali zamenjati svoje radijske aparate. Le na starih va-lovnih dolžinah od 15. marca naprej ne bomo več mogli poslušati raznih od-daj. Gotovo bodo trgovine z radijskimi aparati in radijskimi potrebščinami kmalu prodajale tudi nove skale ali pre-glednice za nove valovne dolžine za po-samezne vrste radijskih aparatov.

Za Avstrijo veljajo od 15. marca na-prej tele valovne dolžine:

Dunaj I — 513,7 (= 584 kHz), Dunaj II — 203,3 (= 1475 kHz), Alpenland (Dobl) — 292,6 (= 1025 kHz), Graz (St. Peter) in Celovec — 417,2 (= 719 kHz), Linz — 215,2 (= 1394 kHz), Salz-burg (začasno) — 388,1 ali 412,1 (= 773 ali 728 kHz), Innsbruck in Dornbirn — 477 (= 629 kHz).

Valovne dolžine za nekatere inozem-ske postaje bomo priobčili pozneje.

OB 100 LETNICI MASARYKOVEGA ROJSTVA

Na Češkoslovaškem

Gotovo bi si vsakdo mislil, da bodo 100 letnico Masarykovega rojstva, dne 7. marca, najbolj slovesno proslavili v državi, ki se ima za svoj postanek in svojo rast največ zahvaliti ravno Masa-ryku. Vendar pa ravno tam ni bilo no-benih proslav. Le ministrski predsednik češkoslovaške vlade, Zapotocki in pa šef pisarne predsednika češkoslovaške re-publike sta položila venec na grob To-maža Masaryka na vaškem pokopališču v Lanyh, kjer je Masaryk pokopan.

Tudi češko in slovaško časopisje je nekako tiho prešlo ta veliki spominski dan in o Masaryku ni pisalo. Le osred-nje glasilo komunistične stranke „Rude pravo“ je priobčilo članek, kjer pravi med drugim:

„Z Masarykovim imenom je poveza-no važno poglavje naše zgodovine, toda to poglavje še ni zaključeno. — Masa-ryk ni bil socialist. Poizkušal je izgladi-ti in izravnati velika nasprotja in ne-premostljive razlike v kapitalistični dru-žbi in je tako hotel rešiti kapitalizem. To je bila zgodovinska omejenost v mi-selnosti Masarykovi.“

V ostalem svetu

V vseh državah svobodnega sveta so zelo slovesno proslavili spomin rojstva velikega češko-slovaškega državnika. Časopisi vseh smeri so prinesli spomin-ske članke, v katerih opisujejo velike sposobnosti in velike zasluge Masaryko-ve za Češkoslovaško pa tudi za celo Srednjo Evropo.

Zlasti so z izrednimi slovesnostmi proslavili ta dan v Združenih državah in v Kanadi.

VPRAŠANJE POSARJA

Sporazum o Posarju nudi „Manche-ster Guardianu“ priliko za razmišljanje o preporodu nemškega nacizma, za ka-terega se boji, da ga netijo tradicional-ne zahteve po vrnitvi ozemelj, ki bi la-hko napravile iz Nemčije nevarnega so-vražnika enotne Evrope.

Časopis piše: „Vprašanje Posarja nu-di Nemcem priliko, da dokažejo svoj evropski duh, ki je nastal pred kratkim, in da dokažejo, če je ta duh dovolj mo-čan, da kroti njihov ponos in da se po potrebi odpovedo svojim tozadevnim zahtevam. Če hoče ali ne, se mora Nem-čija zadovoljiti s tem, da bo med nem-ško obnovo Francija gospodarsko izko-riščala Posarje. Novi sporazum dokazu-je, da se Francija modro odpoveduje vsakemu nadzorstvu, v kolikor niso pri-zadete njene koristi glede premoga, va-lute in mej Posarja. Če imajo Nemci po-sebne pritožbe, katerim se lahko ustreže, jih seveda lahko predložijo; kar pa za-deva vprašanje v splošnem, morajo biti dovolj razumni, da priznajo dejstva. Vsaka vrnitev k staremu uveljavljanju pravic, pa naj bo kakor koli preobleče-no v varljiva zatrjevanja evropeizma, bo v tujini takoj opaženo. Mi bomo v tem videli čisto demagogijo, ker položa-ja ni mogoče spremeniti; demagogij vsa-kega naroda so pa vedno sumljivi.“

SKORAJŠNJI SESTANEK TREH ZA-HODNIH ZUNANJIH MINISTROV

Diplomatski predstavnik „London Press Service“ predvideva skorajšnji novi sestanek zunanjih ministrov Velike Britanije, Združenih držav in Francije v Londonu. Zadnji sestanek teh mini-strov je bil v preteklem novembru v Pa-rizu; na tem sestanku so proučili vpra-šanja skupnega zanimanja ter so zlasti sprejeli važne odločitve glede razvoja položaja v Nemčiji. Sestanek je odlično uspel in so zato sklenili, da se bodo vr-šili še nadaljnji sestanki.

V Londonu menijo, da bi bilo mogoče primerno sklicati v kratkem novi sesta-nek teh treh ministrov, izjavljajo pa, da še ni določen niti dan niti kraj sestanka in da tudi ni mogoče postavljati domnev o vprašanjih, o katerih naj bi razprav-ljali.

VELIKONOČNE RAZGLEDNICE!

Naša uprava ima na zalogi še nekaj velikonočnih razglednic po nizkih cenah. Naprodaj bodo pri prodajalcih „Kor. Kronike“; če pa bi jih oni ne imeli, se obrnite neposredno na našo upravo: (Celovec-Klagenfurt, Völkermarkter Ring 25), nakar Vam jih bomo poslali. Uprava „Koroške Kronike“

Najnovejše modele
plaštev in oblek pri

Walcher

CELOVEC-KLAGENFURT

10.-Oktober-Str. 2, tel. 22-73

Zapora cest!

SEDAJ JE CAS!

Prenovite svoj avto in mu dajte nov blesk z barvam¹ za avtomobile in laki

Vse te
dobite pri

PETER DE CILLIA

FELDKIRCHEN - Telefon 73

in pri podružnici:

Celovec-Klagenfurt, St.-Veiter Straße 35 - Tel. 28-38

PRISKLEDNIK

Matevž Ferjančič je bil spoštovan cerkovnik cerkve sv. Gregorija v Zaplotu. Nič slabši ni bil, kakor toliko drugih cerkovnikov po božjem svetu. Svoje dolžnosti v cerkvi in izven nje je natančno izvrševal, tako da je bil gospod Janez z njim prav zadovoljen.

Nagajivi Vipavci so sicer trdili o njem, da je pri stranskem oltarju sv. Mihaela prižgal malo svečo tudi hudobcu, katerega je pahnil iz neba v peklenško brezdnost nebeški vojščak, češ da se tudi vragu ne sme zameriti in mora ostati prijatelj z Bogom in s peklenščkom. A to je bilo podtikanje, ki so si ga izmislili žaljivci o cerkovniku Matevžu.

Ravnotako so si izmislili Rovtarji, da mu je gospod Janez naročil, naj k procesiji za dež k sv. Duhu prinese največji križ, pa je zjutraj na hrbtu mukoma prinesel pred zaplotarsko cerkev svojo ženo. Ko ga je gospod Janez vprašal, kaj vendar počenja, mu je odgovoril, da je njegova Marijana zanj največji križ, kar jih nosi svet.

Tudi ta rovtarska potegavščina je bila izmišljena, čeprav le šaljiva in nagajiva.

Toda cerkovnik Matevž je imel zelo lepo navado. Na vsako godovanje v župniji in še izven njenih meja se je kar sam povabil. Štruklje in dobro vinsko kapljico je nad vse cenil. Natančno je vedel, kdaj goduje vsak količkar veljaven župljan. In njegovo voščilo ni izostalo. Hote ali nehoti ga je godovnjak moral povabiti na štruklje in kozarce rujnega vina.

Vsako leto se je peljal pred svečnico nakupit sveče za domačo, podkrajsko in colsko cerkev v Gorico k znanemu svečarju Jerneju Kopaču. Izposodil si je pri trgovcu Štefanu Rupniku konja in voz in se peljal čez Črniško in Šempasko polje tja v prelepo goriško mesto. Tamkaj je nakupil sveče, kolikor jih je potrebno za celo leto. Ko je končal z nakupovanjem, se je povabil na kosilo k gostoljubnemu Jerneju Kopaču in njegovi dobri ženici. Dobro je jedel in se mastil s pečenko, kakršne ni sicer navadno jedel doma. Pil je pa črni tomajski teran, o kakršnem ni v Zaplotu niti sanjal.

Pri povratku se je pa primerilo, da se je znatno zakasnil, ker se je zborsil konj in ga je bilo treba v Črničah podkovati. Že zvečer se je pripeljal do Rebekove gostilne v Dobravljah. Konja je dal v hlev, da ga je hlapec Martin nakrmil in napojil. Sede! je v gostilniško sobo in naročil silce žganja in čakal.

Medtem je prinesla gostilničarka večerjo za družino; veliko skledo žgancev, skledo kislega zelja in svinjska rebrca.

Družina — mož, žena in sin Poldek — so sedli k mizi, pomolili in začeli jesti.

Matevžu je večerja dišala, a denarja mu je manjkalo, da bi naročil kako drugo jed. Sklenil je, da prisede k dobro obloženi mizi. Začel je glumiti gluha.

„Ne, ne, le jejte! Bog blagoslovi! Jedel sem v Gorici pri svečarju Jerneju Kopaču. Pa sem že sit.“

„Odkod pa ste in kaj vozite?“

„Ne, ne, žaliti vas po nočem!“

In šel je k Rebekovi družini in se zahvaljeval. Vsi so ga debelo gledali kakor kokoši žabo, če jim skoči v korito. A kaj so hoteli narediti? Če ga ne bi povabili, bi povsod pripovedoval, da mu niso privoščili niti žgancev in zelja.

Rada ali nerada mu je gospodinja prinesla krožnik in žlico. In Matevž si je naložil žgancev, zelja in rebrca zvrhano. Nato je začel jesti kot bi 14 dni ne bil ničesar zavžil... Ko je spraznil krožnik, je naložil še drugič in se opravičeval: „Nisem mislil, da bom pojedel žlico večerje, pa glej ga spaka: Z jedjo raste tek.“

Po končani večerji je dejal: „Srčna hvala za večerjo! Sem nekoliko naglušen in prosim, oprostite, če nisem vsega dobro razumel!“

Plačal je žganje in odšel v hlev, poravnal hlapcu Martinu za krmo in delo, napregel in odpeljal po beli cesti proti Ajdovščini.

Gostilničar Rebek je po njegovem od-

hodu dejal: „Ta človek je bil norec ali pa navihan prisklednik.“

Nekoč pa Matevžu priskledništvo ni uspelo.

Trgovec Štefan Rupnik je poslal Matevža na Orlišče na Nanos po ovčji sir. Vipavski in kraški ovčarji znajo izdelovati namreč zelo dober sir. Rupnik je hotel postreči svojim dobrim odjemalcem na Zaplotarski sejem z dobrim sirom. In zdelo se mu je, da bi cerkovnik Matevž najbolje izvršil nakup in prinesel domov v oprtnjaku celo kolo tečnega in okusnega sira.

Matevž je rad prevzel naročilo in mahnil je čez Podkraj, Farmanice in Zasado po dobri gozdni cesti na Orlišče.

Ovčarji so radi prodali sir in ga oprtili Matevžu na hrbet. Porabili so to priliko in postregli znanemu jedcu z žuro*. Matevž se je obilo napil. Saj jo je bilo dovolj in zanj ni bilo treba šteti niti beliča. Toda ojoj! V Matevževem črevesju je na poti domov nastala grozna prekucija. Težka in žalostna je bila ta pot. Nagajivi Vipavci so trdili, da je nesrečni Matevž moral celo dati hlače v oprtnjak in brez njih korakati tja do Podkraja.

Od tistih dob Matevž ni več poskusil žure in je vsakogar pred njo svaril.

* Žura odgovarja prilično sirotki. Ko napravijo sir, ostanejo v tekočini na dnu še mali drobci sira. Ta tekočina se imenuje žura.

Zavrta kolesa

Eden najnavadnejših fizikalnih pojavov je, da teži vsako telo, ki je na strmini, da se giblje po strmini navzdol. Tudi voz, ki je na strmini ali na klanecu, bi vozil po klanecu navzdol prehitro, ako ga ne bi zavrli. Voz je treba torej zavreti, včasih tudi ustaviti, da se kolesa ne vrtijo prehitro. Ko pa pripelje voz spet v ravnino, je treba zavore razrahljati in odpeti, da se voz ne pokvari, da se ne muči in ne napreza po nepotrebnem stroju ali pa tudi vprežna živina.

Tudi država ali še bolj pravilno, tudi državno upravo bi lahko primerjali bolj ali manj zamotano sestavljenemu stroju, katerega delovanje je treba uravnati. Ta stroj je treba včasih pognati, treba ga je ubrzati; drugič pa je treba ta stroj spet zadržati. Naloga vlade je, da skrbno pazi, kako ta stroj deluje in da tudi skrbno uravnava pravilno delovanje tega stroja.

Vlada sama, oziroma ministri pa ne morejo biti povsod sami in tudi ne morejo vsega dela v državi in pri državni upravi opraviti sami. To delo je porazdeljeno na posamezne urade, na posamezne državne, deželne in občinske pisarne ter na urade oziroma pisarne raznih samoupravnih ustanov ter javnih podjetij. Nekak bistveni del, nekaka duša teh uradov pa je, oziroma bi moral biti uradnik.

Uradnik naj bi bil nekak urednik, nekak upravitelj in vodnik, ki vodi in urejuje državne pisarne ter urade. Po teh uradih uradniki nekako vodijo celotno ljudsko življenje, ki ga uravnava po vseh določenih smernicah, da drug drugu ne povozijo in da sosed sosedu ne zatre.

Kakor se navadno delo slabo opravi, ako se pri istem delu zbere preveč ljudi, ki nato brez načrta vlečejo vsak v svojo smer, kakor pregovor že pravi, da je juha navadno preslana, ako jo je kuhalo več kuharic, ravno tako je tudi v javnih uradih. Uradniki so potrebni, toda njih delo ne sme biti preveč zamotano in gotovo je, da se življenje ne da brez škode vklemiti v preveč ozke in preveč vezane predpise.

Zato danes slišimo še z vseh strani pritožbe, da povzročajo uradniki večkrat nepotrebne gospodarske ovire in da gospodarsko življenje ne more naprej, ker je na vseh straneh zavrto s preobilico predpisov in s preobilico raz-

nih zakonov, zakonov o spremembi zakonov in uredb o spremembi sprememb zakonov. V raznih uradih, ki naj bi usmerjali gospodarsko življenje, je veliko število uradnikov, ki hočejo vsak po svoje izvajati postavne pa tudi nepostavne določbe.

Ko smo bili še pred nekaj leti pod prusko nacistično pestjo, smo doživljali iz dneva v dan gorje in neprijetnosti, ki nam jih je povzročala birokracija, to je vladanje uradnikov. Nacizem je državo, deželo, občine in vse, kar je organiziral, obsul in zasul z natisnjenim papirjem in papirnati predpisi. Za izvajanje vseh teh predpisov je bilo seveda potrebno vsak dan več uradnikov.

Ko je končno vrag odnesel nacizem — Bog s tem nestvorom ni hotel imeti nič opraviti — smo upali, da bodo tudi minuli papirnati predpisi in da se bo tudi zmanjšalo število uradništva. Toda zmotili smo se, še vedno so uradi prenapolnjeni ljudi, prenapolnjeni z uradniki, ki ne uradujejo, ampak „uradnikujejo“, to se pravi, delajo zato, da pokažejo, kako nujno so potrebni. Vsemu temu številnemu uradništvu, kakor zgleda, pisanje bolj ugaja kakor pa težko delo. Zato pišejo kar naprej papirnate pole, polo za polo, pošiljajo jih iz pisarne v pisarno, od občine na okrajno glavarstvo, od okrajnega glavarstva na ministrstvo in po isti poti spet nazaj.

Lep primer, kako se ne bi smelo uradovati in kako ovira prevelika „vestnost“ uradnjakarstva gospodarsko življenje, smo nedavno brali v uglednem avstrijskem (dunajskem) tedniku. Zdi se nam, da bi bilo take stvari treba večkrat napisati in večkrat povedati, da bi bilo končno mogoče vsaj nekatere vodilne in odgovorne uradnike sram njihovega „dela“. Takrat pa bi bilo najbrž tudi vsaj polagoma konec teh uradnih „kolobocij“.

Takole piše omenjeni list: Tirolski goštilničarji so hoteli povabiti nekatere znane nemške goste, ki so pred vojno večkrat prihajali iz Nemčije na Tirolsko, naj bi tudi letos prišli obiskat znane zimske sportne prireditve v Avstrijo. Na tako vabilo je dobil hotelir iz Nemčije pismo, v katerem mu njegov znanec in njegov nekdanji stalni gost piše:

„Prav lepo se zahvaljujem za prijazno vabilo. Ko sem pismo prejel, sem se

takoj odločil, da pridem k zimskim sportnim prireditvam na Tirolsko in sem se zato potrudil, da bi dobil dovoljenje za potovanje v Avstrijo. — V predpisu pošiljam izvleček določb, ki predpisujejo pogoje za možnost potovanja v Avstrijo. Te predpise mi je poslal avstrijski konzulat. Ko sem ta določila prebral, sem prišel do zaključka, da pač ne morem obremenjevati svojih živcev z neštevilnimi potmi in sitnostmi, ki bi jih imel, ako bi hotel zadostiti vsem predpisom. Škoda bi bilo tudi denarja in pa velikih stroškov, ki bi jih

G. Feick

Celovec - Klagenfurt, Salmstraße 7
Telefon 1486

Male sobne peči
Kotli za poljske kuhinje
Zajemalke in lopate
Pušnice iz rdeče in sive zlitine

imel pri iskanju tega dovoljenja za potovanje na Tirolsko. Zato vam moram žal sporočiti, da ni treba za mene rezervirati sobe za letošnje zimske športne prireditve.“

Iz predpisov, ki jih vsebuje omenjeno pismo, je razvidno, da je potrebno za potovanje oziroma za izstavo dovoljenja za potovanje iz Nemčije v Avstrijo tole:

Najprej je potrebno izpolniti sedem predpisanih tiskovin, ki so kot prošnja oziroma kot predlog za potovanje. Vseh sedem tiskovin mora biti pisanih z okroglo pisavo (Blockschrift). Prošnji je treba priložiti policijsko spričevalo o vedenju (nравnostno spričevalo), prepis poročila pristojne zbornice o potrebi potovanja (Spruchkammerbescheid), ki nikakor ni kak krstni list, ki ga je mogoče dobiti brez velikih težav pri župnijskem uradu. Zbornici je namreč treba z vsemi mogočimi dokazili dokazati potrebo potovanja. Nadalje je treba priložiti potrdilo o bivanju, treba je dodati sedem predpisov zdravniškega spričevala in v sedmih izvodih je treba še priložiti utemeljitev potrebe potovanja.

Konzulat predloži nato vse te številne papirje posebnemu odboru na Dunaju, ki si je pridržal pravico, izdajati dovoljenje oziroma odobritve za vpotovanje iz Nemčije v Avstrijo. Na rešitev prošnje je treba nato čakati osem do deset tednov. Za pristojbine pa je treba

Modna trgovina

SAMONIG

nudi odlične pralne flanelne
v pastelnih barvah S 11.90

BELIAK-VILLACH

Welßbriachgasse 12

priložiti še 31,50 nemških mark in še po eno marko za vsako sedmerih prepisov prošnje, torej skupaj 38,50 nemških mark. Ta pristojbina se ne vrne, ako je prošnja odbita. — Ni posebej omenjeno ali je mogoče potrebno ta znesek plačati v avstrijskih šilingih, za kar bi bilo najbrž potrebno še dovoljenje banke za nakup tuje valute.

Pri takšnih pogojih seveda ne moremo računati na obisk gostov iz Nemčije. Za naše kraje na Koroškem še ni tako važno, če tuji niso prišli sedaj pozimi. Težje pa bo, ako gostov tudi v poletju ne bo.

To je samo en primer, ki smo ga navedli in ki nam kaže, da je res že skrajni čas, da se pri nas poenostavi javna uprava, ki v sedanji obliki res bolj ovira kakor pa pospešuje gospodarsko življenje.

KUPUJEM

KOŽE IN KOŽUHOVINO

po najvišjih dnevnih cenah

Hans Ban

TRGOVINA Z USNJJEM

Celovec-Klagenfurt, Osterwitzg. 4

Prevzamem kože tudi v strojenje.

MOZEG JE ABSTINENT

Dva zdravnik v Kaliforniji sta izvedla razne poizkuse z radioaktivnim alkoholom, to je z alkoholom, katerega ogljikovi atomi so bili radioaktivni. Poizkusi, ki sta jih zvedla na miših, so zelo zanimivi. Hotela sta namreč ugotoviti, kaj se dogaja z alkoholom v telesu. In kaj sta dognala? Ledvice ga porabijo veliko, a največ jetra zaradi svojega velikega obsega. Največji del alkohola gre v kri, a samo dva do deset od sto se odloči z izdihavanjem ali skozi ledvica. Mozeg pa je popoln abstinent, to se pravi, da sploh ne sprejme alkohola.

Pasteljina kupite najceneje
u specialni trgovini

Rosbacher

Celovec-Klagenfurt · Alter Platz

Bodočnost mlekarstva

Že nekajkrat smo omenili, da je danes gotovo največja donosnost našega kmetijstva pri živinoreji v reji svinj in pri prodaji mleka. Pri vsem našem kmetovanju je gotovo pri današnjih razmerah živinoreja v ospredju in bo gotovo še bolj v prihodnjih letih.

Pri reji goveje živine pa se moramo vprašati, kaj je bolj dobičkanosno ali reja volov ali pa reja molznih krav. — Še pred nekaj leti je bilo poleg tega še vprašanje, če ni mogoče bolj dobičkanosna konjereja kakor pa govedoreja. To vprašanje danes ne obstoja več, ker so razmere pokazale, da se konjereja gotovo ne izplača več, oziroma se izplača le v gotovih primerih.

Ko moramo odgovoriti na vprašanje o dobičkanosti v govedoreji, pogledimo najprej na podatke, ki nam jih je dalo zadnje štetje živine pri nas na Koroškem. — Pri štetju živine dne 3. decembra lanskega leta so našli skupaj 192.172 glav goveje živine, kar je v primeri z letom 1947 še vedno za 8095 manj, pač pa samo za 1161 manj kakor pa eno leto prej, torej decembra 1948. To se pravi, da bomo verjetno kmalu dosegli najnižje število ali pa smo to najnižjo točko že prekorčili.

Zanimivo pa je, da gre zmanjšanje števila goveje živine na račun mlade živine in sicer mladih telic. To se pravi, da so živinorejci računali, da se jim bolj izplača in da se jim bo tudi v bodočnosti bolj izplačala reja volov za meso kakor pa reja krav za mleko. Zato se je število volov skupno povečalo od predlanskega leta na lansko leto za 1834. V istem času pa se je zmanjšalo število telic za 2634. Povečalo pa se je v istem

času število molznih krav za malenkostno število 773 na vsem Koroškem.

KRAVE ALI VOLI?

Zato gotovo ne bo odveč nekako računsko ugotoviti ali računajo kmetovalci pravilno, ko opuščajo rejo telic in prehajajo na rejo volov. Pri tem vzemimo za podlago, da redimo kravo devet let in da v tem času da krava skupno 12.600 litrov mleka, kar predstavlja vrednost 12.600 šilingov. — V istem času, torej v devetih letih, moremo vzrediti namesto krave tri vole in vsako tretje leto prodamo vola s težo 500 kg, tri vole torej s skupno težo 1500 kg, kar nam predstavlja vrednost 7500 šilingov.

Preglednica naj nam to razmerje med rejo krave in pa rejo volov v devetih letih še bolj natančno pojasni:

I. Reja molznih krav

1. leto	0
2. leto	"
3. leto	"
4. leto	1.800 kg mleka = 1.800 šil.
5. leto	2.000 kg mleka = 2.000 šil.
6. leto	2.200 kg mleka = 2.200 šil.
7. leto	2.400 kg mleka = 2.400 šil.
8. leto	2.200 kg mleka = 2.200 šil.
9. leto	2.200 kg mleka = 2.000 šil.
Skupaj	12.600 kg mleka = 12.600 šil.

II. Reja volov

1. leto	0
2. leto	"
3. leto	500 kg = 2.500 šil.
1. leto	0
2. leto	"
3. leto	500 kg = 2.500 šil.
1. leto	0
2. leto	"
3. leto	500 kg = 2.500 šil.
Skupaj	1.500 kg = 7.500 šil.

ZA NAŠE GOSPODINJE

VALJENJE

Ako hočemo imeti lepo razvite in odporne piščance, podložimo ali nasadimo jajca tako zgodaj, da se nam piščanci izvalijo koncem marca ali v sredini aprila. Ti rodovi so najboljši, ker pričnejo že nisti v pozni jeseni in tudi pozimi ne prenehajo.

Koklji nasadimo 13 do 15 jajc, ki pa morajo biti oplojena. Izvirati morajo le od kokoši jajčaric, s katerimi smo popolnoma zadovoljni. Nikakor pa ne sme biti jajce od kure, ki je v sorodu s petelinom. Oblika jajc mora biti značilno jajčasta, preveč okrogla ali preveč koničasta jajca niso priporočljiva. Jajce naj tehta vsaj 58 gramov in več, kajti čim večja jajca nasadimo, tem večji in močnejši piščanci se izvale. Podložiti tudi ne smemo jajc z odebeljeno lupino, tako zvanim obročkom, ker tako lupino pišče zelo težko prekljuje.

V vsakem oplojenem jajcu je že zarodek ali embrio, ki je prepečen z mnogimi, še nevidnimi nitkami, posebno, ako je jajce nekoliko starejše. Navadno traja kaljivost jajca, da je še zmožno za nasad, do tri tedne. Nasadna jajca shranjujemo tako, da stoje na koničastem koncu v žitu, plevah itd., vsekakor pa jih imamo v suhem in hladnem prostoru.

Skrbno odbrana jajca podložimo torej koklji, ki jo namestimo v primeren prostor, najbolje na podstrešju ali v kakoli prazni sobi. Prostor mora biti suh, ne presvetel, tih, varen pred preprihom, mačkami, psi, podganami in drugo tako nadlego. Gnezdo napravimo v nizkem, do kakih 8 cm visokem zaboju, košari ali sličnem. V gnezdu denemo praprot, ki odganja uši, povrhu pa potresemo seno. Nič ne bo škodilo, če naprašimo kokljo z mrčesnim praškom, kajti razne vrste mrčesi se kaj rade vgnezdijo v toplo gnezdišče, koklja seveda potem nima miru in se vznemirja. V bližini namestimo vodo, suho zrnato krmo in prašno kopel. Sveže krme koklji med valjenjem nikar ne krmimo.

Med valjenjem koklja jajca obrača. Rumenjak je lažji od beljaka in splava pod vrh. Razvijajoče se pišče bi se zaдушilo že v jajcu, ako bi koklja jajce ne obračala.

Da to obračanje nadziramo, lahko napišemo na jajca številke od 1 do 4, in sicer: zgoraj, spodaj, na desni in levi strani. Prvi dan je na vrhu dopoldne

številka 1, popoldne številka 2, drugi dan dopoldne številka 3 in popoldne številka 4, nato zopet od začetka. Če koklja kakoga jajca ne obrne, napravimo to sami in sicer dvakrat dnevno.

Razvoj zarodka se vrši približno takole: Do devetega dneva še nima določene oblike. Deveti dan že opazimo nepopolno glavo in nogi. Enajsti dan je glava popolnoma razvita, enako tudi peroti. Petnajsti dan je v glavnem oblika piščeta že dosežena.

Najnevarnejši dan valjenja je dvajseti dan, ker so piščančki v tem času zelo občutljivi. Tedaj pustimo vse popolnoma v miru, da zaroda ne prehladimo.

Enaindvajseti dan pa nas pozdravi veselo živkanje. Vse kobaca, se preriva sem ter tja, kuka izpod koklje, v veliko veselje koklji in nam. Lupine odstranimo, prve osušene živkače odvažamo in prenesemo v tople prostor v kuhinjo. Tu počakajo prvi piščančki v škatlji, nastlani s perjem, še drugih — zadnjih. Največ, kar smemo pomagati ob valjenju, je to, da rahlo udarimo s ključcem po jajcu, pa samo toliko, da lupina počni. Odluščiti lupine ne smemo, pretrgali bi jajčno mrežo, v kateri so krvne žilice in pišče bi izkrjavelo. Čim manj pomagamo, tem bolje je.

Enodnevnih piščančkov ne krmimo. Prinesli so s seboj v telescu živeža za dva dni. Prva priporočljiva hrana za piščance so kuhana jajca, mleko, kruh in zelenjava, drugi teden pridenemo lahko še kuhano kašo. Med hrano primešamo nekoliko klajnega apna, da se piščancem kosti bolje razvijajo.

Trdna hrana zahteva veliko truda za prebavo in rada povzroči zapiranje. Krmljenje piščancev z grobo zmletim žitom (zdrobom) je prve mesece veliko bolj priporočljivo kot celo zrnje. Piščance moramo obilno krmiti z zeleno krmo. Ako te nimamo, tedaj nasejemo oves ali ječmen v male zabojčke in ko zraste, porežemo klice, kolikor jih rabimo, jih na drobno sesekljamo in pridenemo krmi.

Od četrtega tedna dalje moramo mladiče obilno krmiti. Potrebno je tudi možnost brskanje, kajti predpogoj zdravja je, da je piščanček živahen. Zgodnji zarodi piščancev imajo že po naravi mnogo več odporne sile od poznih, zato izrabimo za valjenje mesec marec in april, kajti piščančki iz teh mesecev se razvijajo najugodnejše.

Stroški reje za telico ali pa za vola so do tretjega leta približno enaki. Šele molzne krave je treba nato boljše krmiti in je tudi seveda z molznimi kravami več dela kakor pa z voli. To pa se nekako izenači s prodajo telic in pa končno še s prodajo krave po devetih letih. Vseh teh večjih stroškov pa tudi večjih dohodkov pri reji krav nismo vpoštevali v računu, da je kalkulacija računa bolj enostavna in bolj pregledna.

Iz tega pa moremo zaključiti, da bi imela reja volov pred rejo krav za mleko še takrat svojo upravičenost v gospodarskem oziru, ako bi dobili za 1500 kg žive teže volov vsaj znesek 12.600 šilingov. To se pravi, da bi morala biti cena volov po 8 šilingov za kilogram žive teže. Z drugimi besedami bi mogli to povedati tudi takole: Šele takrat se bolj izplača rediti vole namesto krav, ako je cena za en kilogram žive teže volov osemkratna cena za isto količino mleka.

Pri sedanjih cenah za mleko in pri sedanjih cenah za govejo živino je gotovo bolj priporočljivo rediti krave za mleko kakor pa vole za meso. Tega najbrž tudi ne bo spremenil novi predpis o prodaji živine, ker ta še vedno dovoljuje mesarju, da prodaja meso po 200 odstotkov dražje kakor pa je plačal za živino. Pred letom 1938 je bilo dovoljeno prodajati meso le za približno 100 odstotkov dražje kakor pa je bila cena za živo težo goveje živine. Zelo verjetno bo pravo ceno za živino mogoče doseči šele takrat, ko bodo vnovčevanje in tudi predelovanje živine prevzele kmetijske zadruge. Do tega pa je še precej dolga in naporna pot.

MLEKA BO PREVEČ?

Ko pa govorimo o večji donosnosti reje krav kakor pa volov, si bo gotovo marsikdo mislil in se vprašal, če mogoče v nekaj letih ali pa že tedi prihodnje leto ne bo mleka preveč in bo le težko mleko po ugodni ceni prodajati.

Pred vojno je znašala proizvodnja svežega mleka v Avstriji 1400 milijonov litrov. Od tega so dobile mlekarne in prodale kot sveže mleko naprej ali pa predelale v razne mlečne izdelke 950 milijonov kilogramov, 450 milijonov kilogramov mleka pa je bilo prodanih pred vojno naravnost potrošnikom in to mleko ni prišlo v mlekarne.

Za lansko leto je bilo predpisano, da morajo oddati kmetje v vsej Avstriji mlekarne 650 milijonov kilogramov mleka. Kmetje pa so oddali več mleka kakor pa je bilo predpisano in sicer skupno 742 milijonov kilogramov mleka, torej za 14 odstotkov več kakor pa je bilo predpisano. Le Koroška je oddala v lanskem letu manj mleka kakor pa je bilo določeno. Koroška bi morala oddati v lanskem letu po predpisu 41 milijonov kilogramov mleka, oddala pa je le okrog 32 milijonov kilogramov, torej le okrog 80 odstotkov predpisane količine. Tirolska in Štajerska sta oddali približno toliko, kolikor je bilo predpisano, ostale dežele pa več kakor je bilo predpisano.

Vzrok tej premali oddaji mleka na Koroškem je deloma v previsokem predpisu, deloma v raznih boleznih pri kravah, ki so zniževale proizvodnjo mleka in deloma v premali oziroma pomani kljivi organizaciji zbiranja mleka. Nadaljnji, mogoče največji vzrok premale oddaje mleka pa je v tem, da so kmetje le precejšnje količine mleka prodali sami in mleko niso oddali mlekarne.

Znano je namreč, da plačujejo mlekarne mleko po tem, koliko maščobe vsebuje mleko. Kmet dobi za liter mleka torej 95 grošev do 105 grošev. Temu polnovrednemu mleku nato v mlekarni odvzamejo približno eno tretjino maščobe in prodajajo nato to deloma posneto mleko po 1.40 šil. Mleku odvzeta

maščoba ima kot maslo vrednost 20 grošev pri enem litru mleka. Tako nastane med ceno, ki jo je dobil kmet za mleko in med ceno, po kateri kupuje potrošnik mleko, razlika 60 grošev ali celih 60 odstotkov.

Razumljivo je, da je ta razlika prevelika, razumljivo pa je tudi, da poizkušajo zato potrošniki kupiti mleko naravnost pri kmetu, ker dobijo mleko mnogo ceneje in ima to mleko približno en odstotek, torej za eno tretjino več maščobe kakor pa mleko v mlekarne.

Do sedaj so zagovarjale mlekarne to odvzemanje maščobe dobavljenemu mleku s tem, da so s prodajo masla iz te odvzete maščobe krile prevelike obratne stroške. Ti stroški pa bodo sorazmerno manjši, ko bo količina oddanega mleka vedno večja. Mlekarne bi morale zato čimprej prenehati z zniževanjem vrednosti prodanega mleka in bi morale za isto ceno kakor prodajajo danes deloma posneto mleko, prodajati polnovredno mleko. Nato bo gotovo takoj tudi povpraševanje po mleku še večje in bo s tem tudi za dogledno dobo zagotovljen odvoz mleka pri kmetu po dosednji ceni.

Na drugi strani pa bi se morali kmetje vedno zavedati, da je njihova glavna opora v mlekarski zadrugi in da morajo zato poizkušati to svojo oporo čim bolj ojačati. Saj je zadruga nekako njihova lastnina in oni sami to lastnino upravljajo. Ako bodo prodajali mleko mimo zadruge, ta ne bo imela zadosti mleka, da bi mogla proizvajati razne mlečne izdelke. V kratkem bodo zato ti izdelki prišli po razmeroma nizki ceni iz inozemstva in tako bo domači trg za domače mlečne izdelke izgubljen. Ako pa bodo kmetje skupaj s svojimi mlekarskimi zadrugami pravilno gospodarili, jim je za dogledno dobo zagotovljen dober odkup mleka in je zadrugam zagotovljen tudi stalen odvoz mleka in mlečnih proizvodov po ugodni ceni.

Ker smo prepričani, da uvidevajo to vsi kmetje in da to uvidevajo tudi vodstva zadrug, ki so spet kmetje sami ali bi vsaj morali biti, moremo biti tudi prepričani, da se bo v prihodnjih letih bolj izplačalo rediti krave za molžo kakor pa vole za meso.

Resnica je, da je dnevni dohodek od mleka navadno le majhen, toda ta dohodek je stalen in za njim lahko kmet vedno računa. Prodaja mleka donša torej nekake redne dohodke za kritje vseh rednih izdatkov na kmetiji. Zato pa je gotovo ena prvih nalog pri ureditvi kmetije, da redi kmet le take krave, ki čim boljše izrabijo krmo, ki pri isti krmi dajejo čim več mleka in ki dajejo mleko s čim večjim odstotkom maščobe.

KOLIKO JE ŽIVINE NA KOROŠKEM?

Po zadnjem štetju živine je na Koroškem tole število raznih živali: konj 32.000, mul 6000, govedi 194.000, svinj 175.000, ovc 77.000, koz 28.000, domačih zajcev 10.000, čebelnih panjev 39.000, kokoši 321.000, rac 3250, gosi 7800 in puranov 4000. — Prednje številke so seveda zaokrožene in so gotovo precej točne za konje in za govedo, manj točne za svinje, ker gotovo precejšnje število živali ni bilo prijavljenih in najmanj točne so številke pri malih živalih.

KRIZANO GOVEDO JE BOLJŠE

Na poizkusni živinorejski postaji kmetijskega ministrstva v Montani so dognali, da je skrbno in umno krizanje govedi dokazalo njihovo zmožnost za boljši razvoj, kot ga ima govedo čiste pasme. Že pri 18 mesecih tehta eksemplar Herefordove pasme povprečno 313 kg, medtem ko tehta dva eksemplarja (iste starosti) križane pasme Hereford s Shorthornovo ter Shorthorn z Angus pasmo 343 odnosno 349 kg. Po dveh letih in pol znaša teža teh treh eksemplarjev povprečno 426,524 odnosno 468 kg. Končno pa tehtajo pri štirih letih in pol že 475 oziroma 565 ali 472 kg.

Ker je očividna posledica tega križanja odlična rast in kakovost mladih volov, tako je tudi isto pri kravah, katerih donosnost je izredno visoka vsled mleka, masla in mlečnih proizvodov.

PLASCI
OBLEKE
KOSTIMI

BLAGOM

v bogati izbiri pri

Anton Tschennutter

Celovec-Klagenfurt,
Karfreitstrasse 1.

Podjuna v luči zgodovine

JEZUITI SE NASELJO V CELOVCU (1602 do 1773)

Dve leti prej, preden so jezuiti prevzeli samostansko premoženje v Dobrli vesi, so se naselili v Celovcu. Nadvojvoda Ferdinand jih je poklical leta 1602 in jim izročil v stanovanje špitalsko hišo, to je sedanjo jezuitsko vojašnico. Spočetka so morali stanovati skupaj s siromašnimi oskrbovanci, kar je delalo mnogo neprimlik. Da bi se teh znebili, so jezuiti na svoje stroške zidali posebno hišo („špital“) pri cerkvi sv. Boštjana, ki se imenuje Bürgerspital (1616). V tej cerkvi so vpeljali jezuiti slovenske pridige leta 1620. Po 32 letih so jih premestili v cerkev sv. Duha, kjer so ustanovili službo slovenskega pridigarja (1652). Jezuiti so svoje špitalsko poslopje povečali, nazidali eno nadstropje in napravili tam svoj kolegij. Le tretje nadstropje so pozneje dodali, ko je po razpustu jezuitskega reda cesarica Marija Terezija določila to stavbo za vojašnico leta 1775. Jezuiti so prevzeli v Celovcu vse šole. Razen osnovnih šol so vpeljali zaporedoma razrede gimnazije, tako da jih je bilo leta 1615 že vseh šest. Tem razredom so pridejali za duhovniški naraščaj še dva razreda ali letnika, licej za bogoslovje in modroslovne študije. Po 12 patrov je poučevalo v ljudskih šolah, po 10 pa v gimnaziji.

Leta 1660 pa je bilo že 33 patrov, všteti one, ki so stanovali v Dobrli vesi. Dijakov, ki so bili ne le s Koroškega, ampak tudi iz sosednjih dežel in Italije, je bilo okoli 500. Potrebno je bilo zidati semenišče za dijake. To poslopje stoji nasproti vojašnici (sedaj Brunnwirt) in ima napis: Seminarium S. Ignatii societatis Jesu fundatoris 1668. Pri svojem prihod v Celovec so jezuiti dobili tudi sedanjo stolno cerkev sv. Petra in Pavla. Prej je bila posvečena sv. Trojici in služila za luteransko bogoočastje. Zidali so je namreč luteranski stanovi in dokončali leta 1591. Pod duhovniščem je kriptna, grobnica, katero so šele v zadnjem času zopet odkrili in v njo pokopali pred 19 leti stolnega prošta Bitternerja.

Da bi ljudstvo tembolj pridobili, so jezuiti uprizarjali s svojimi dijaki igre na Novem trgu in v cerkvah, in sicer pasijonske igre ali Kristusovo trpljenje, Kristusovo rojstvo, žaloigre in šaloigre i. t. d.

DOTACIJA

Za vzdrževanje jezuitov, novincev, dijakov in šol je vlada poskrbela s tem, da je jezuitskemu redu izročila posestva zatrtih samostanov. Tako so dobili nekdanji benediktinski samostan v Milštatu (katerega je imel viteški red sv. Jurija; ta je bil ustanovljen v obrambo zoper Turke, ki se pa ni obnesel, zato je leta 1548 prenehal), potem grad Leonstein v Porečah, gradič Ziguln pri Križni gori, Friedlach, gradič Wasserhofen ali Žirovnica in samostansko posestvo v Dobrli vesi, katerega zemljišče je zelo obsežno in največje v vsej Podjunj.

Obsežno samostansko poslopje so uporabljali jezuiti prvih 50 let za noviciat duhovskega naraščaja. Navadno so stanovali po štirje patri v Dobrli vesi. Le ko je 2. junija leta 1636 nastal požar v jezuitskem kolegiju v Celovcu in so pogorele skoraj vse hiše v mestu, so razburjeni meščani pregnali jezuite in so ti morali bežati v Dobrolo ves, dokler se jeza ni plegla. Ko so prenehali z noviciatom v Dobrli vesi, so ostali le po dva ali trije patri v samostanu za upravitelje gospodarstva in oskrbovanje dušnega pastirstva. Da bi vsaj nekoliko izrabili prazne prostore, so jezuiti vpejali vsakoletne duhovne vaje v postnem času za duhovnike iz okolice. Tudi nesreča ni prizanesla samostanu. Leta 1644 je toča uničila vse poljske prideleke. Na dan sv. Barbare, 4. decembra 1690 je hud potres podrl vse dimnike, narušil zidovje, razpočil strop in tako napravil veliko škodo. Najhujši pa je bil požar leta 1723, ki je upepelil cerkev in samostansko poslopje. Samostan si je postavil lastno opekarno.

Jezuiti so tudi književno delovali. Izmed Slovencev je najbolj znan Ožbolt

Gutzmann. Doma je bil v Grabštajnu, rojen 1724, umrl 1790. Gimnazijo je študiral v Celovcu in stopil v jezuitski red; po razpustu reda ga je vlada priporočila, da je pomagal urediti arhivalne listine zatrtga reda. Od leta 1770 je misijonaril na Koroškem. Izdal je več knjig v slovenščini.

Marko Hausitz, rojen v Dobrli vesi 1683, umrl na Dunaju 1766, je bil slaven cerkveni zgodovinar, profesor matematike in filozofije, fizike in zgodovine. Izreden talent.

Baron pl. Storchenu, sin oskrbnika na humberskem gradu, rojen 1731, je bil profesor filozofije in matematike, dvorni pridigar nadvojvodinje Marijane. Umrl je na Dunaju leta 1797.

Botanik baron Wulfen je znan po vsem svetu zaradi naše koroške cvetlice, po njem Wulfenija imenovana.

Plem. von Denis je znamenit pesnik, ki je med drugimi zložil znano cerkveno pesem: Hier liegt vor deiner Majestät — Pred tronom tvoje milosti, (1779), ki je prestavljena na mnogo jezikov in se poje po vseh cerkvah.

DUŠNO PASTIRSTVO

Ko je vlada zatrla korarski zbor v Dobrli vesi in njega posestva leta 1604 izročila jezuitom, so ti prevzeli le nadzorstvo dušnega pastirovanja. Rektor jezuitskega kolegija v Celovcu je bil namreč prejel naslov in oblast dobrolskega prošta in arhidiakona v Podjunj. Le sedež v deželni zboru je izgubil. Njegova naloga je bila namesto tako oddaljenega oglejskega patriarha obiskati župnije in vse cerkve, tudi podružnice v celi podjunjski dolini, kar je navadno storil

vsako tretje leto, v spremstvu dveh duhovnikov. Dotični zapisnik je v obliki knjige še ohranjen. V njem so zapisane vse pomanjkljivosti pri dotičnih cerkvah in nasveti, kako naj se odpravijo. Druga dolžnost arhidiakona je bila, da je vsako leto sklical vso duhovščino v Dobrolo ves k sinodalnim zborom, ki so se vršili vedno v Dobrli vesi. Arhidiakon je po generalnem vikarju razposlal na vse duhovnike celokupnega arhidiakonata vabila za udeležbo, v katerih je naznanil dan sinode. Oddaljeni gospodje so morali priti že prejšnji večer.

Prvi za arhidiakonom je bil generalni vikar. Ta je bil navadno za župnika v Guštanju. Pri vizitacijah je spremljal arhidiakona in, kakor zdaj dekan, nadzoroval duhovščino. Dušno pastirovanje v dobrolski župniji niso jezuiti sami oskrbovali, četudi je tu stanoval en superior in po dva jezuita, ampak po svojih svetnih duhovnikih, „vikarji“ imenovanih. Temu je bil pridružen za pomočnika kaplan. Ker je moral biti ponedelvi in ponoči ljudem na razpolago, ni stanoval v zaprtem samostanskem poslopju, ampak so mu jezuiti zidali posebno župnišče, ki še zdaj stoji, tako imenovano beneficiatovo hišo. To poslopje stoji pred župno cerkvijo, na južni strani starega pokopališča, ki je obdajalo cerkev. Napis nad vhodom pove čas zidave: Regnantibus F. II. F. III. A. MDCXXXIV. (1634).

RAZPUST JEZUITSKEGA REDA LETA 1773

Kljub velikanskim zaslugam, katere si je pridobil jezuitski red za vero, za Cerkev, pri vzgoji mladine v šolah, na

dušnopastirskem in kulturnem polju, je vendar prišlo do razpusta tega reda. Zakaj? Svetne države so se vmešavale v cerkvene zadeve in se trudile Cerkev zaslužiti državi. Ves ta ostudni boj se je pokazal že pri izvolitvi papeža Klemen XIV. Zdaj pa, ko je šlo za obstoj tako vplivnega, za Cerkev tako potrebne in zaslužnega reda, so skupno delovale vse temne moči framazonstva ter so pritiskale potom vlad na papeža, da red ukine. Španska, Portugalska, Francoska so pretile z odpadom, Avstrija pa se za jezuite ni dovolj potegovala.

Tako se je papež Klemen XIV. vdal pritisku teh vlad ter 21. julija leta 1773 razpustil red jezuitov po vsem svetu. Le na Ruskem je red še obstal, ker cesarica ni hotela razglasiti papeževega pisma. 22.000 jezuitov je bilo po razpustu prizadetih, med njimi na Koroškem 28. Vsi pa so še nadalje ostali na Koroškem v raznih službah, kot profesorji, pridigarji in misijonarji. Premoženje jezuitov na Koroškem je bilo cenjeno na 400.000 gld. Njih posestva je država prodala, deloma pa ohranila v svoji oskrbi. Iz izkupčka je nastal „Studienfond“, od katerega so se vzdrževali upokojeanci tega reda, ustanove, profesorji na gimnaziji, šolski zaklad in knjižnica. Knjižnica jezuitov v Celovcu, kakor tudi ona v Dobrli vesi, sta se spojili v takoimenovano licejno knjižnico, ki se hrani v Celovcu in je vsakomur dostopna. Druge listine so odpeljali v Celovec, jih tam sortirali in porazdelili: nekaj na Dunaj, dušnopastirske in arhidiakonalne so poslali proštu v Dobrolo ves, druge pa v dobrolski samostan, odkoder so jih benediktinci spravili v št. Pavel.

(Dalje prihodnjic)

Čarovnik filma

Američani pripisujejo Waltu Disneyu, stvaritelju stotih risanih filmov, ki tako zelo razveseljujejo celo generacijo, čarovne darove. Mogoče ravno tako čarovniška je bila genialnost, s katero je Disney spremenil svoje življenje, ki je bilo izprva očividno določeno bedi in žalosti.

Disney se je rodil v vasi Missourija v zelo revni rodbini kmetovalcev; že ko je hodil z devetimi leti v osnovno šolo v Kansas City, je moral vstajati še pred zoro in pred šolo razdeljevati jutranje časopise, če je hotel zaslužiti kak dolar. Vendar ta trda mladost ni nikdar zamorila v Waltu prirojene veselosti in zaupanja v življenje. Komaj je znal držati v roki svinčnik, se je zabaval s tem, da je risal živali, katere je lahko opazoval na očetovi kmetiji. Ko je bil star deset let, ga je začel njegov brivec — očividno dober poznavalec — striči brezplačno v zameno za skice, katere je nalepil na stenah svoje brivnice. S 15 leti je Walt začel prodajati lešnike, čokoladne bonbone in revije na vlakih med Kansas City in Chicagom; z dobro cigaro mu je uspelo tudi podkupiti strojevo djo, da ga je sprejel na lokomotivo. Ker pa so slaščice in predvsem lešniki imeli malo privlačnosti tudi za njega, si je mladi Walt poiskal drugo delo; nekaj časa je bil pismonoša, med prvo svetovno vojno pa je šel v Francijo kot šofer ambulant Rdečega križa; vsi avtomobili, na katere je naletel, so raznesli po Franciji njegove burkaste in dobrodušne risbe. Po koncu vojne je sklenil Walt zagrabiti srečo za lase in odšel v Hollywood, kjer je izdelal svoj prvi risani film, zajca Osvalda. Po prvotnem uspehu pa so nastopili težavni trenotki; dohodki so bili tako pičli, da je moral Disney delati pozno v noč v avtomobilski popravilnici, ki mu je služila tudi kot atelje. In ravno tukaj se je pojavila na njegovi delovni mizi drzna majčkna miš in oglodala ušesa njegovega nesrečnega Osvalda. Ta miška je dala pobudo za lik, ki je postal za javnost vsega sveta sinonim Disneya: Neustrašna Mickey Mause, kateri so se kaj kmalu pridružili sladka Minnie in nato Pluto ter Donald Duck. Disney je postal slaven. S „Sneguljico in sedmimi škrtati“ se je začela vrsta dolgih filmov: „Dumbo“, „Bamby“, „Saludos Amigos“, „Tre Caballeros“ in mnogo drugih. Zdaj dela na novem filmu, ki ga sam označuje za krono sanj svojega življenja; film se bo imenoval „Pepelka“.

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK:

Avtointoksikacija ali samozastrupljenje

Pod tem nazivom razumemo neko vrsto bolezni, ki nastanejo na podlagi neke posebne motnje v črevesnem delovanju. Prvi, ki je dognal to vrsto bolezni, je bil Francoz Bouchard, saj je tudi od njega prva razprava: „Samozastrupljenje, izvirajoče iz črevesa“. Spočetkoma ni bil deležen posebnega priznanja od strani drugih, takrat pomembnih zdravnikov, dokler niso pozneje drugi raziskovalci vendar le potrdili resničnosti njegovih opazovanj.

Kako pa nastane takale zastrupitev? Navadno radi preobilnega uživanja onih hranilnih snovi, ki vsebujejo velike množine beljakovin kot so meso, jajca in sir. Že pri normalnem črevesnem delovanju nastaja v črevesju neko razpadanje in gnilobni proces, ako človek zavziva omenjene beljakovine v preveliki meri. Pri takih procesih nastajajo razne strupene snovi kot so amini, diamini, oksidne in dušika proste kisline, skatol, indol itd. Zdrav človeški organizem še precej dobro prenaša takšne snovi, ako jih človek uživa le v majhni količini. V takem slučaju jih more organizem še dobro razstrupiti, da niso več nevarne. To se zgodi največ v črevesju ali pa v jetrih in ledvicah. Ako pa se take strupene tvarine le preveč razvijajo in množijo, potem sčasom črevesje oslabi in se kvari, tako da ni več zmogočno preprečevati prehoda strupov skozi njegove stene. Tudi jetra in ledvice ne morejo več vezati strupenih snovi, zaradi česar končno tudi one obole. In tako vpadajo z lahkoto vedno večje količine strupov v organizem, kjer oparvljajo svoje razdiralno delo.

Pa tudi v slučajih, kjer ni bilo opaziti prejakega zauživanja beljakovinaste hrane, lahko nastopijo slična obolenja. Tu pa zadene krivda preleno črevo oziroma predolgo zastajanje črevesne vsebine v debelem črevu, kjer nastajajo radi preobilnih in abnormálnih črevesnih bakterij gnilobni procesi. Posledica tega je, da prestopa tudi v takih slučajih preveč kvarnih in strupenih snovi v organizem.

Mnogi ljudje, ki trpe na lenivosti črevesa, ne opažajo nobenih bolezenskih znakov na sebi in se počutijo pri tem

popolnoma zdravi. So pa spet taki, da prenašajo zaprtje zelo slabo. Ti ljudje se hitro in pogosto utrudijo, njihove duševne zmognosti se zmanjšujejo. Tek tudi ni najboljši in glavobol se jih kaj rad loteva. Iz ust jim stalno prihaja slab duh, na koži se včasih pojavljajo spuščaji. Tudi duševno potrtost lahko včasih opazamo. Ako se vname črevesna stena, nastopijo pogosto črevesni katarji. Radi kopičenja blata v raznih črevesnih zankah je včasih oviran krvni obtok v majhni medenici, kar je lahko vzrok obolelosti raznih organov v spodnjem telesu. Ravno tu lahko večkrat najdemo vzrok vnetju slepega čreva ali pa žolčnega mehurja. Mogoče je tudi, da ima rakasto obolenje tu svoj nastanek, da torej leži vzrok v avtointoksikaciji, kdo to ve?

Posledica samozastrupljenja je lahko tudi migrena, astma in koprivnjača, visok krvni pritisk, skleroza in kronično vnetje ledvic. Baš ravno radi tega tako zelo priporočajo uživanje česna in čebule, ker oba tako ugodno vplivata na stolico in uničujeta z velikim uspehom strupene bakterije, ki se razvijajo v debelem črevesu!

Poleg česna in čebule ima tudi jogurt svoj veliki zdravilni pomen in blagodejni vpliv na črevo. Saj vidimo predvsem pri balkanskih narodih, da tam ne poznajo visokega krvnega pritiska in tudi ne skleroze ter je tam življenjska doba precej višja od naše. K temu gotovo največ doprinašajo česen, čebula in jogurt ter hrana, ki je revna na beljakovinah.

Avtointoksikacija je tudi pogosto vzrok raznim revmatičnim obolenjem, bodisi mišičevja, bodisi sklepov. Isto velja za giht, pomanjkanje vitaminov in slabokrvnost.

Kakšno zdravilo pa naj priporočamo takim bolnikom? V prvi vrsti bomo pač gledali na to, da bo črevo delovalo živahnejše. Hrana naj bo revna na beljakovinah in bogata na sočivju, sadju in črnem kruhu. Pri jako trdi stolici bodo morda potrebna odvajalna sredstva ali tudi klistiri od časa do časa, dokler ne bo pravilna hrana sama naravnavala stolico. Zelo na mestu so tu razni naravni sadni sokovi, ki so obenem tudi bogati na vitaminih.

Izpod domače lipe

(Kakor do sedaj, objavljamo tudi danes na tem mestu pisma naših čitateljev z dežele, ki izražajo njihova osebna mnenja in uredništvo nikakor ne odgovarja za vsebino.)

CELOVEC

Stavka javnih nameščenecv

Vsak četrtek je v Celovcu tržni dan. Ta dan se nekako spremeni lice mesta, ker se meščani nekako izgubijo v velikem številu podeželskih prebivalcev, ki pridejo ob četrtkih v mesto po raznih opravkih. Tudi v uradih, predvsem pri deželni vladi in na okrajnem glavarstvu je ob četrtkih velik promet, ker je to dan sprejema strank.

Ko so zadnji četrtek spet prišli številni prebivalci iz celovške okolice in tudi iz daljnih krajev koroške dežele v glavno mesto ter so hoteli v urade deželne vlade in v urade okrajnega glavarstva, so doživeli nekaj posebnega. Kaj takega se gotovo še ni dogodilo, kar stoji zmagaj na Novem trgu v Celovcu. Uradniki ta in tudi že prejšnji dan niso uradovali, ker so — stavkali.

Pred glavnimi vrati palače deželne vlade je pojasnjeval vsem številnim zamancem zastopnik stavkajočih uradnikov in nameščenecv deželne vlade, da hočejo stavkajoči s svojim izrednim nastopom opozoriti vladno na neznosno stanje, v katerem živijo uradniki. Saj danes zaslužijo nižji javni nameščenecv komaj povprečno okrog 600 šilingov na mesec in šele višji in starejši uradniki zaslužijo okrog 1000 šilingov. Le malo pa je število onih, ki zaslužijo preko 1000 šilingov na mesec. S tako plačo je popolnoma nemogoče skrbeti za hrano, obleko in stanovanje. Ako je uradnik brez družine, že še nekako, četudi težko shaja. Ako pa mora skrbeti še za družino, je res prava umetnost in tudi večinoma neresljiva uganka, kako bi prekrbel vse potrebno za družino.

V skoraj vseh državah je posebej poskrbljeno, da dobijo družinski poglavarji primerne družinske dodatke. Pri nas je sicer tudi določeno, da dobijo družinski poglavarji za vsakega otroka po 37 šilingov na mesec, toda ta znesek je tako malenkosten, da si s tem pač ni mogoče veliko pomagati. Pa so bili nekateri poslanci v državnem zboru na Dunaju še proti takemu znesku.

Ko je zastopnik posebnega odbora stavkajočih uradnikov pred poslopjem deželne vlade in pred poslopjem okrajnega glavarstva pojasnjeval položaj javnih nameščenecv, ki jih je prisilil k takemu skoraj obupnemu koraku, so ta ukrep vsi morali odobravati. Ta stavka naj bi namreč pokazala odločilnim, da je res že skrajni čas, da preidejo od obljub tudi do dejanj in zvišajo plače na primerno višino.

V tej zvezi so časopisi ne samo na Koroškem, ampak v celi Avstriji spet začeli razpravljati o načinu, kako bi bilo

mogoče zvišati prejemke javnih nameščenecv. Pri tem je najbolj radikalen predlog zastopnikov stranke neodvisnih (VdU), da je treba odpustiti vsaj 80.000 državnih uradnikov. Seveda pa ta predlog, ki je izrečen le iz nekako privatno-gospodarskega stališča in je poln še nekega zastarelega brezsrčnega liberalno kapitalističnega naziranja, ne pove, kako bi bilo nato mogoče zaposliti teh 80.000 odpuščenih uradnikov.

Prav gotovo je, da bi bilo treba ves javno-upravni aparat v Avstriji zelo poenostaviti. Tega pa ni mogoče doseči z navadnim odpuščanjem uradnikov. Verjetno bi bilo lažje doseči zmanjšanje uradništva in pa tudi izboljšanje in poenostavljenje sedanjega dela v upravi države, dežel in občin ter raznih javno-pravnih ustanov, ako bi za gotov čas prenehali z vsakim sprejemanjem novih nameščenecv. Tudi ta ukrep vsebuje gotove trdote, vendar je lažje izpeljiv in bi bilo lažje napotiti mlade, še nezaposlene ljudi v druge poklice, kakor pa da bi iz državne službe odpuščali nameščenecv in jih zaposljevali v drugih poklicih, kjer verjetno nikdar ne bi dosegli prave storilnosti.

Pri stavki javnih nameščenecv, katerim so se drugi dan pridružili tudi nameščenecv srednjih šol, smo se čudili še temule dejstvu:

Velika večina prebivalstva nima niti toliko, da bi mogla preskrbeti sebi in svojim družinam najvažnejše za življenje. Medtem pa vabijo lepaki po steinah in pa oglašajo v časopisju k raznim domačim plesom in k velikim plesnim prireditvam. Kakor da tega že ni bilo več kot dosti v pustnem času in kakor da revščine ni več, se vrstijo plesne prireditve še tudi sedaj v postnem času. Saj izgledajo take prireditve kot nekako izzivanje onih, ki res danes skoraj ne morejo več pošteno živeti; takih pa je danes vsak dan večje število.

Gotovo bi vlada samo pridobila, ako

LASNI TRAKOVI

za Veliko noč

bogata zaloga gumbov in šivalnih potrebščin v modni trgovini

SACHER-NASL

Ceony

CELOVEC-KLAGENFURT, Neuer Platz 3

ne bi dovoljevala velikih plesnih prireditev v postnem času. Ako je k temu mogoče ne bi dovedli kaki verski nagibi, naj bi jo k temu dovedli čisto navadni socialni nagibi.

OTOŽ PRI ŠT. ILJU

Ker smo se zadnje tedne že nekako vdomačili v „Koroški Kroniki“ pod vestmi izpod domače lipe, smo se tudi že navadili, da sporočamo bralcem naše „Kronike“ naše zanimivosti, ker smo prepričani, da vse bralce zanima, kaj je novega po našem Koroškem.

V eni zadnjih števil „Koroške Kronike“ smo brali (številka 7 z dne 17. februarja), da so pozidali pri Hauptmanu novo hišo. Staro hišo, ki je bila, kakor smo že poročali, 20 m dolga in 7½ m široka, so podrli. Ko so podirali ravno zadnji del stare Hauptmanove hiše, se je zvalil iz debele stene majhen sodček. Že je Hauptmanova mama mislila, da so izkopali zaklad zlata in dragocenih kamnov. Njen oče je namreč večkrat pripovedoval, da mu je nekoč „prorokovala“ neka stara ženica na karte. Pri tem je rekla, da je v njegovi hiši nekje zakopan zaklad, da pa on sam ne bo imel sreče, da bi ta zaklad našel in izkopal.

„Sedaj pa smo le imeli srečo in smo pri rušenju stare hiše našli prorokovani zaklad“, si je mislila Hauptmanova mama. Pa se je tudi zmotila, še ni imela sreče, da bi izkopali zaklad. Premišljevali so, kaj bi ta sodček v steno zazidan pomenil. Končno pa so le uganili, da je to najbrž bilo takole: V starih časih so imeli navado, da so zazidali v steno novega poslopja kak blagoslovljen predmet, n. pr. blagoslovljen les ali kaj podobnega. To naj bi bilo nekako priporočilo Bogu in nekaka prošnja k Bogu, naj varuje novo hišo in vse, ki bodo v njej prebivali, vsega hudega. Ko so torej zidali staro Hauptmanovo hišo, so zazidali v steno sodček, napolnjen z blagoslovljeno vodo. Seveda sedaj v sodčku ni bilo niti kapljice vode več, vsa je izpuhtela, sodček pa je še zelo dobro ohranjen.

Kakor danes pri zidanju nove stavbe pod temeljni kamen vzdajajo kako listino s primernim napisom, ki naj tudi nekoč daljnim potomcem kaže, kaj nas danes najbolj teži, tako so tudi takrat na predmete, ki so jih vzdajali, vpisali letnico. Na sodčku je tudi še viden napis, vendar pa vsebine ni mogoče več razbrati, ker je pisava že preveč zabrisana. Le na sprednji strani sodčka je še vidna številka 14., število za to številko pa je tudi zabrisano.

Moremo torej reči, da je bila ta hiša zidana v štirinajstem stoletju. Koliko rodbin je že v njej prebivalo, koliko veselja in koliko žalosti je bilo v njej tekom stoletij. Kaj nam bi vse vedela povedati ta hiša, ko bi znala govoriti?

KOSTANJE

Moramo spet nekaj poročati v našo „Koroško Kroniko“, dokler je še kaj zi-

me in imamo za pisanje še malo več časa. Pa tudi zato moramo pisati, da ne bi kdo mislil, da so nam prsti ozeblji ali pa že celo odmrznili, da ne moremo več pisati. To pa ne drži, tako slabe in mrzle krvi pa še nismo, da bi nas že letošnja zima mogla vzeti.

Prejšnji mesec smo enkrat pisali, da nam manjka snega; dva dni potem ko smo dopis odposlali, smo pa dobili dosti snega in z njim tudi dosti mraza. Vozniki so se snega razveselili, da so mogli spravljati les iz gozda, gospodarji pa so bili snega veseli, ker so mogli voziti gnoj na polje, še posebno v „rebra“, kamor ga le s sanmi lažje morejo spraviti. Pri vožnji gnoja v te strmine z vozom bi bilo skoraj nevarno, pri tem pa bi še živina in ljudje preveč trpeli. — Sanih so pa izrabili in so pohiteli z vožnjo peska tudi oni, ki so se odločili, da bodo letošnje leto prezidavali in pozidavali stanovanjske hiše in gospodarska poslopja. O tem bomo pa še posebej poročali, ko bodo z gradnjo začeli.

Na veliko pustno ali na predpustno soboto smo imeli dva cerkvena obreda: eden je bil žalosten, drugi slovesen in vesel. Ob pol deseti uri je bil pogreb Markeja Kavalireka na Korenu, ki je umrl v starosti 63 let. Rajni gotovo skoraj celo življenje ni vžil nič dobrega, pač pa mnogo trpljenja. Naj njegova duša uživa večni mir in plačilo pri Bogu! — To je bil prvi pogreb v letošnjem letu.

Drugi cerkveni obred pa je bil slovesen in bolj vesel, bil je obred zlate poroke Jakoba in Ursule Kleber, roj. Kaiser. Po cerkveni slovesnosti je bila svatba v gostilni pri Pavru na Korenu. Slavljencema želimo obilo sreče in zdravja tudi še v nadaljnjih letih.

Na pustno nedeljo bi skoraj imeli še en znamenit dogodek. Najavljen je bil namreč obisk gospoda deželnega glavarja. Zaradi preslabih potov je moral g. deželni glavar svoj obisk preložiti. Sprejeli smo ga na dan 25. februarja zvečer pri Pavru na Korenu, kjer nam je izčrpno poročal o obnovi mesta in vasi.

Pust je minul in postni čas se je pričel. Konec je rajanja in skoraj preobilnega veseljačenja. Treba bo malo več resnosti in nič ne bo škodovalo, da vzamemo molek v roke in se zatopimo v postno premišljevanje.

Za danes naj bo dosti, predno pa se bo začelo glavno delo na njivah in po poljih se bomo pa še kaj oglasili.

Vseh vrst mrzlo trajno kodranje.

Zajamčeno naravno valoviti in kodrasti lasje.

EDINSTVENO NA KOROŠKEM

Frizerski salon

„Serkonig“

CELOVEC-KLAGENFURT

Stauderplatz

Karel Mauser:

Mrtui rod

IZVIREN ROMAN IZ ZILJSKE DOLINE

15.

K Pečniku je zahajal kakor včasih. Čeprav se je skušal prepričati, da to dela samo zavoljo ljudi, se je čutil zlomljenega.

Boji se očeta.

Torej je oče zlomil njegov upor brez besede, še preden ga je pokazal in razkril. Zlomil kakor palico.

Čutil se je ponižanega pred samim seboj in pred Mojco.

Tako je pričakal vigredi. Ko se je nad Ziljo odprlo prvo cvetje, so se tudi Podlipniku ublažile oči. Vsaj Folteju se je tako zdelo.

Delo se je razmahnilo. Tedaj je Foltež začutil olajšanje. Oranje, sejanje, čompe, sirek.

Vsa vas je zagibala, vsa dolina oživala. Vozovi, vpitje, nov duh, vesele oči, novo upanje.

Folteju se je zdelo, da je tudi upor znova zaživel. Z Mojco sta se srečala vsak dan. Po večkrat. Vselej sta se ustavila in žobarila. Kakor da je tisto ven-

darle še živo, da leži med njima kakor uganka, ki jo še nista rešila.

Mojčine oči so čudno svetlele kakor da je vigred obrisala z njih bridkost, ki so jo vzbudile pozimi Foltejeve besede. Težke kite so ji presijane od sonca.

Foltež čuti, da je privezan na te oči, da si ne more pomagati in da je vsaka njegova pot v Čajno samo velika laž. Vsem laže. Očetu, Pečniku, Greti, celo sebi. Da bi ne bil Podlipnikov, bi povedal resnico. Tako si ne upa. Očetova volja ga drži kakor železna brzda.

Vigredne noči so spet vzvalovile kri. Včasih butne v Podlipnikovega, da je že trdno odločen, da ne bo šel več v Čajno. Nič ne bo povedal očetu, dokler ne bo prišel Pečnik. Tedaj bo morda upor v njem dozorel, toliko zrastel, da se bo postavil proti očetu.

Tako žinja ves teden. V nedeljo, ko Podlipnik s sivimi trdimi očmi vpraša, če bo stopil kaj k Pečniku, ni v Folteju niti kaplje upora več.

„Popoldne bom stopil pogledat.“

In gre od doma kakor potepen pes. Šele pred Čajno se upor v srcu spet dvigne. Pri Pečniku se spet potuhne.

Vsako nedeljo tako.

Tisto nedeljo pred Binkošti pa se je prvič skušal upreti. Ne pred očetom, temveč pred samim seboj.

Odločil se je, da na gre v Čajno. Koj

po južini ga je obsedla misel in kakor da se boji, da bi ga očetove trde oči že koj v mislih podrle, je koj po južini odšel iz hiše. Sam ni vedel, kam bi se obrnil. Nekaj časa je motovil po dvoru, stopil v hlev, nazadnje se je odločil, da bo šel v Gorje. Saj ni imel tam kaj iskati, toda v Čajno ne gre.

Ko bi vedel, da je Kašnikova Mojca pri Petrovih, bi odšel tja. Toda zdaj jo še gotovo ne bo.

Do Zahomca je šel neodločno kakor da še ne ve, kako bi naredil. Ko se je Čajna skrila za breg, se je opogumil.

Naj Pečnikovi kar prodajajo svojo puščobo.

V Zahomcu se je obrnil proti Gorjam. Šel je po poti, koder hodi v križevem tednu procesija. Od Podlipnikove hiše gredo vselej oče.

V Gorjah je zavil v gostilno. Druščine ni bilo veliko, toda Podlipnikov se ni imel kam deti.

Nekaj znanih ga je spraševalo po očetu.

„Ponavadi.“

Folteju se ni dalo žobariti. Upor, ki ga je pokazal, se mu je zdel tako strahopeten in jalov, da ga je bilo sram. Očetu ni upal povedati, da ne žinja iti v Čajno. Kaj bo, če zvedo? Lahko se nameri, da se Pečnik privleče na Bistrico. Oče gotovo žinjajo, da je odšel k Pečniku.

Vino, ki ga je spil, ga je opogumilo.

Kaj če pride Pečnik! Naj pride. Bodo vsaj oče tisti, ki bodo prvi zagrmeli. Naj pride, kar mora priti.

Pri Kašniku se je ustavil.

Naj kar pride Pečnik in naj počaka. V zobe mu bo povedal, kar mu gre. Kaj mu more? Kdo pa je iskal pot do njega? Oče, on ne. Naj se pa oče menijo z njim.

Zdaj vstaja iz vina Mojca. Take kite ima, da bi jih večno gledal. In oči! Sama strd. Kaj če je dekla in če je Kočarjeva! Nič za to. Kočarji vsaj živijo, Podlipniki pa že gledajo, kam bodo legli. Pečnikovi pa tudi. Če Mihej ne dobi žene kakor treba, lahko leže in čaka na smrt. Komu naj pa da, če ne bo otrok? Zlahta se bo stepla za bogatijo, sodnija bo pobrala svoj del, nekaj se pa že tako rado zgubi.

Zočilo se je, ko se je Podlipnikov vzdignil. Upor v srcu je pri prvih bistriških hišah že skoraj ugasnil.

Kr je stopil v izbo so ga sprejele očetove trde, sive oči. Foltež je koj začutil, da je ugasnila poslednja iskra upora.

„Je kaj novega na Čajni?“

Očetovo vprašanje ga je docela stregnilo.

„Nič posebnega. Od dela so neumni kakor pri nas.“

(Dalje prihodnjič)

Radio Celovec

SOBOTA, 11. marca:

9.00—9.30 Vzori mladini. Nastop šolskih otrok iz Škocijana.

NEDELJA, 12. marca:

7.15—7.30: Glasbeni jutranji pozdrav.
13.30—14.00 Domače pesmi poje moški in mešani zbor iz Hodiš.

PONEDELJEK, 13. marca:

9.00—9.30 Zanimivosti. — Pouk slovenščine. — Glasba.

TOREK, 14. marca:

9.00—9.30 Poročila. — Predavanje za gospodarje. — Jutranja glasba.

SREDA, 15. marca:

9.00—9.30 Poročila. — Predavanje za gospodinje. — Glasba.

ČETRTEK, 16. marca:

9.00—9.30: Poročila. Pouk slovenščine.
15.00—15.15 Otroška ura.

PETEK, 17. marca:

9.00—9.30 Poročila. — Zdravniško predavanje. — Glasba.

Radio Schmidt

„Velika hiša malega človeka“

Radioaparati za vsakogar. Tovarniško novi 4 cevni Super od 526 S naprej. — Popolnoma prenovljeni aparati od 200 S dalje.

Najbolj moderna popravilnica. Žarnice za dom in preprodajo.

CELOVEC - KLAGENFURT

Bahnhofstr. 22 — Tel. 29—48

Gledališče

Začetek predstav ob 20.00

14. marca: Tannhäuser, Opera

15. marca: Tokajski biser, Red A. Pr.

16. marca: Tokajski biser, Red C.

17. marca: Tokajski biser

18. marca: Tokajski biser

19. marca: Tannhäuser

IŠČEM ZA TAKOJ KUCHARICO

ki zna pripravljati srbske narodne jedi. Predstavi naj se v „Adria-Weinstube“, Celovec, Renngasse 4.

*

Potrebujem tudi gospodinjsko pomočnico, ki bi pomagala v kuhinji.

Dnevne potreščine

gumbe, trakove, sukanec, svilo za šivanje, patentne zaponke, kroje

kupite pri

GrünerCelovec - Klagenfurt
Burggasse**KINO****Celovec - Klagenfurt**

Predstave dnevno ob: 16., 18.15 in 20.30

STADTTHEATER

10. III.—13. III. „Premien auf den Tod“ (Nagrade na smrt)

14. III.—16. III. „Der schwarze Wallfisch“ (Črni kit) z Janningsom

PRECHTL

10. III.—16. III. „Frühlingsrausch“ (Pomladni opoj)

CARINTHIA-LICHTSPIELE

10. III.—16. III. „Die Falschpielerin“ (Goljufivka)

PETERHOF

10. III.—16. III. „Die Falschpielerin“ rem“ (Zmešnjava v haremu)

12. III. ob 10 in 14: „Frau Holle“, otroška predstava.

Beljak - Villach**BAHNHOFLICHTSPIELE**

10. III.—13. III. „Die Königin vom Broadway“ (Kraljica Broadwaya), tehnikolor barvni film v nemščini. 3 krstna predstava za Koroško s princeso Rita-Ali-Khan-Hayworth

14. III.—16. III. „Adoptiertes Glück“ (Adoptirana sreča) s Sonjo Henie. Revija na ledu in smuk v krasni zimski naravi.

STADT-KINO10. III.—13. III. „Bigamie ..?“
14. III.—16. III. „Seitengassen des Lebens“ (Stranske poti življenja)**ELITE-FILMBÜHNE, BELJAK**

10. III.—16. III.

„Der dritte Mann“
(Tretji mož)

Predstave: 16., 18., 20. ob nedeljah in praznikih tudi ob 14. uri.

APOLLO-LICHTSPIELE, BELJAK

10. III.—13. III.

„DIE KUPFERNE HOCHZEIT“
(Bakrena poroka)

14. III.—16. III.

„DIE RIVALIN“
(Sotekmovalka)

Predstave: 9.45., 12., 14., 15., 17.45., 20.

Zaključite**Finkensteiner**

testenine, domači kakovostni proizvod

Elektro

motorji, -dinamo, -inštalacijski material, -svetilke itd. v veliki izbiri in po nizkih cenah pri trvdki

Yintzin SELINSCHKE
Celovec—Klagenfurt,
Renngasse 5**VOGRČE**

Moramo sporočiti — ko že z vseh strani poročajo o svatbah —, da smo se tudi pri nas v letošnjem predpustu nekako izredno razživeli in smo se ženili kar „na veliko“. Imeli so pa tudi oni pri tem dosti opraviti, ki se niso ženili, ti so morali pripravljati in opravljati razne prepreke in zapreke ali kakor pri nas pravijo: „šrangali“ so.

Med novimi pari je bil prvi mladi Kajšler, ki je vzel za svojo ženo in gospodinjo Grosovo Pepco. Gotovo bo znala

Elektromotorji, elektroinstalacije, prosti vodi, elektr. naprave, popravila, gradnje in načrti

Ganz-elektrodelavnice

ING. F. DULLNIG

Celovec-Klagenfurt

Pischeldorferstrasse 4 — tel. 18-22

ŽE GENERACIJE POJEM**Hunter & Schrantz**

CELOVEC-KLAGENFURT

Siriusstrasse 3 — Tel. 34-06, 34-07

Vetne ograje**Pastelje iz jeklenih cevi****Železne konstrukcije**

škarjaste ograje, železne ograje vseh vrst, žični pleteži, žična tkiva, posteljni vložki, Epeda-vložki, bodeča žica

Zatesnilni trakovi za lahkogradne plošče

Padec cen**SPALNICA** iz polnjenega lesa žlahtnih vrst (grčast les, jesen, oreh i. t. d. politirana) S 3.800.—

samo v

TRGOVINI POHIŠTVA

KARL STADLERCelovec-Klagenfurt,
Theatergasse 4**ŽARNICE**

za vse vrste el. toka

samo pri

HANS KREUTZ

Celovec-Klagenfurt, Kramerg. 11.

VEDNO VELIKA IZBIRA**ORIENTALSKIH IN PERZIJSKIH PREPROG,**

na roko vozanih in žametnih (velurnih) preprog ter tekačev.

Blago za pohištvo, zavese, pregrinjala za mize in divane.

Popusti za preprodajalce, hotele in gostilne. — Plačilne olajšave. — Dajemo v to stroko spadajoče nasvete za opremo sob, po želji tudi na licu mesta.

Strokovna trgovina za preproge, pohištveno blago in zavese

DIR. JOSEF RADLMAYR
BELJAK - VILLACH

TRGOVINA NA DROBNO: POSTGASSE 3 TELEFON 47-67 — 4447

la možu dobro postreči, saj je bila že nekaj let kuharica v bolnici v Volšperku.

Tudi nekdanjemu predsedniku našega prosvetnega društva, Francetu Kerbitzu, je postalo že dolgčas samemu živeti. Poiskal si je družico, Komanovo Treziko iz Repelj, ki je že dolgo vrsto let izvrstna cerkvena pevka v Vogrčah. Upamo, da tudi sedaj ne bo zapustila pevskega zbora in da bo tudi še vnaprej donel njen lepi glas po naši cerkvi. — Ženin je bil vedno izredno delaven odbornik pri našem prosvetnem društvu. Ni bilo prireditve in ni bilo igre, kjer on ne bi sodeloval in vedno je svojo vlogo izredno dobro in posrečeno izpeljal. Upamo in prepričani smo, da tudi v bodoče kot mož ne bo odrekal dela in pomoči našemu prosvetnemu društvu.

Že dolgo je sam gospodaril v hlevu, v kuhinji na polju in v gozdu Dobrovnikov France. Težavno je tako delo in France si je mislil: „E, samemu ni dobro biti,“ pa jo je vrezal v gore k Letojaku, se tam zagledal in zaljubil v Mikičevo Malko ter jo privedel kot nevesto na svoj dom, kjer mu bo pomagala gospodariti in kjer bo gosposinjila.

Se četrti ženin je bil, zidar France Končič, ta je popeljal kot nevesto pred oltar in kot ženo na svoj dom Čerabovo Miciko.

Vsem štirim parom želimo v novem stanu prav obilo sreče in božjega blagoslova.

Na pustno nedeljo so priredili fantje in dekleta igri: „Županova Micka“ in „Lažizdravnik“. — Četudi so nastopili na odru sami mladi in novi igralci, je prireditelj prav dobro uspela. Vsi so svoje vloge izvrstno rešili. Polna škofova dvorana jim je gotovo dajala vzpodbudo, pogum in korajžo. Le tako naprej!

DJEKSE

Skoraj na koncu sveta smo, zato se pa tudi bolj poredko oglašamo. Saj smo tako daleč od sveta, da še novice ne morejo najti poti do bralcev „Koroške Kronike.“

Tam proti novemu letu smo bili kar veseli, ko smo dobili avtobusno zvezo z Velikovcem. Veselje pa je bilo le kratko, komaj se je začel topiti sneg, še ni bil končan predpust, že je vzele tudi naš avtobus. Sicer je prihajal samo trikrat na teden k nam, vendar pa smo bili še kar zadovoljni. Pravijo, da je pot prešlaba in nevarnost, da bi težki avtobus razmehčano cesto popolnoma razoral.

Razumemo tako utemeljitev, ne razumemo pa, da to velja le za osebni avtobus, tovorni avtomobili pa morejo brez vsake prepovedi in brez vsakega pomsleka, da bi bilo to tudi mogoče slabo za našo cesto, dan za dnevom voziti po dješki cesti. Naj bi nam poštna ali pa cestna uprava mogoče hotela pojasniti to uganko in tako postopanje.

Tečaji se vršijo zadnje tedne drug za drugim pri nas. Dne 26. februarja je bil zaključen s razstavo nekaj tedenski kuharski tečaj, ki je bil pri Lesjaku na Djekšah. — Teden pozneje je bil zaključen, tudi s razstavo, šiviljski tečaj pri Jerju na Vodovnici in sedaj pričakujemo šiviljski tečaj pri Kočmarju na Djekšah. Nočemo se še sedaj, ko tečaji še niso končani, spuščati v razmišljanje o uspehih teh tečajev. Le toliko moremo reči, da naj bi bili taki tečaji res vedno skrbno pripravljeni in naj bi bili z vso skrbnostjo in resnostjo ter temeljitostjo vodeni. Polovičarstvo in površnost pa nista nikdar dobri lastnosti tečajev vsake vrste na podeželju.

FOTO Ella Petrykiewicz

BELJAK - VILLACH

Nov naslov: Postgasse 3, - Tel. 49-36

Poročne in darilne slike za legitimacije. Izvrševanje fotoamaterskih del